

„MAGYARORSZÁGOT TALPRA KELL ÁLLÍTANI”

2010. május 14-én megalakult az április választások eredményének összetételében az új magyar Országgyűlés, melyre meghívták a határon túl magyarok képviselőit is. Horváth János korelnök, majd az új házelnök, Schmitt Pál külön is köszöntötte őket. Utóbbi úgy fogalmazott nyitó beszédében: széleskörű nemzeti összefogásra van szükség; a képviselők vállaljanak felelősséget 15 millió ember sorsáért. Az Országgyűlést megnyitó államelnök Sólyom László Orbán Vikort, a FIDESZ elnökét kérte fel kormányalakításra. Az alábbiakban kivonatosan közöljük a köztársasági elnök megnyitó beszédét.

Az Országgyűlés alakuló ülése ünnep. A fanfárok, zászlók és díszőrök csupán hozzájárulnak annak kifejezéséhez, amit ma itt mindnyájan átérzünk. Minden parlamenti választás után a választásoktól a kormány eskütételéig tart a demokráciának az az ünnepi időszaka, amikor a hatalom birtokosa, a nép, kinyilvánítja akaratát, s amikor akarata testet ölt, formát nyer a szuverenitást gyakorló népképviselői Országgyűlésben, amelytől azután a kormány felhatalmazását nyeri. Ünnepi érzésünknek a célba érés, a megvalósulás öröme; ünnepi érzésünk a demokrácia működése fölötti öröm.

Ünnepélyes ez a mai alakuló ülés – vajon történelmi lesz-e? Minden kezdet magában hordja ezt a lehetőséget. Minden képviselőben, aki arra a feladatra vállalkozott, hogy Magyarország törvényhozója legyen, óriási elszánásnak, akaratnak kell lennie. Hiszen a feladatok szinte emberfelettiek. Magyarországot talpra kell állítani, s ez történelmi feladat.

Az ítéletet majd a választók hozzák meg, a dicsőró vagy elmarasztaló jelzőt az utókortól kell várnia ennek az Országgyűlésnek. A kérdést azonban – hogy történelmi lesz-e ez az Országgyűlés – a mai kor parancsolóan teszi fel. Ezt fogják számon kérni önökön.

Az 1990-ben alakult Parlament és kormány között párhuzamot vonva így folytatta Sólyom László:

A múlt elvetése és a jövőre irányuló hatalmas várakozás ma is fennáll. Az utóbbi években ismét átéljük, ahogy az ország elfordult az uralkodó kormányzási módtól, annak tartalmától és stílusától, ahogy a kormánypártok mondanivalója a többség számára egyszerűen érdektelenné vált. Másfelől a várakozások ma is átfogóak. A közbiztonságtól a gazdaság fellendüléséig, a törvényes rendtől a politika stílusának megváltozásáig, a jó közérzetig, a társadalom kettészakadásának megszüntetéséig néhány pontosan megfogalmazott, és számtalan elmosódó körvonallal, de érzelmileg egyértelmű és erős követelés van jelen.

Nincs olyan országgyűlés, olyan kormány és államapparátus, amely ezeket a feladatokat egyedül megoldhatná. Az egész társadalom

együttműködése szükséges ahhoz, hogy eredmények születessenek. De az a bizalom és az a felhatalmazás, amelyet a munkáját most megkezdő Országgyűlés a választóktól megkapott, sokkal többre kötelez, mint ami egy új parlamenti ciklussal szokásosan együtt jár. Ennek a parlamentnek, de különösen az óriási kormánytöbbségnek a képviselői morális válsággal terhelt korszak után az erkölcsi kudarc kockázatát is viselik. Ezért idéztem, támaszként, a rendszerváltók hitvallását: különbnek kell lenni.

Rögtön foglalkoznunk kell egy szembeötlő különbséggel is. Abban a történelmi parlamentben nem volt radikális jobboldali párt és frakció. Most viszont a választók akaratából van.

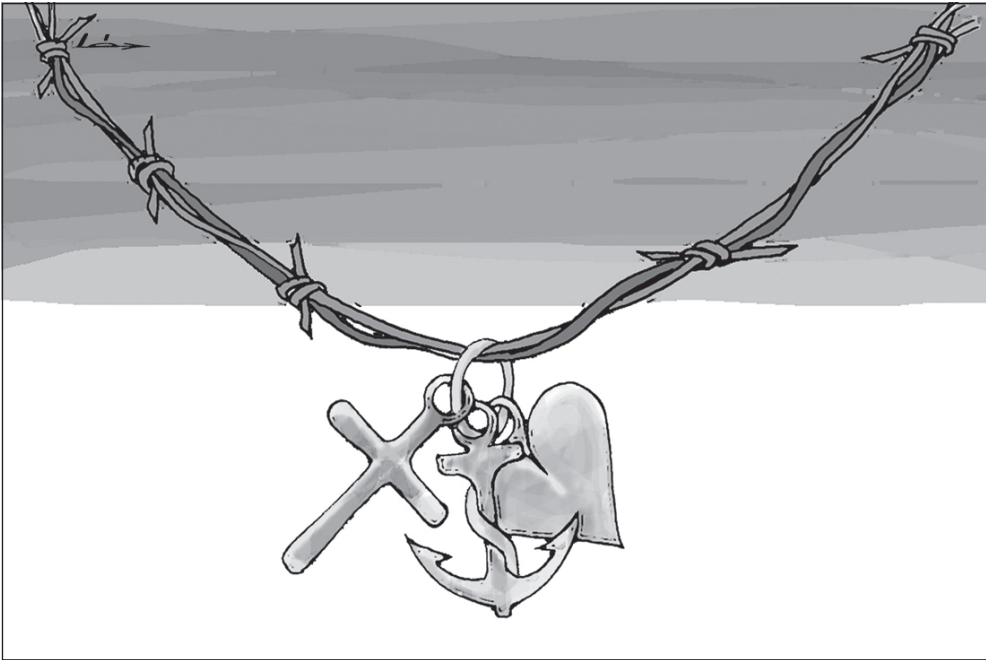
Le kell szögeznünk, hogy minden országgyűlési képviselő egyenlő legitimáció birtokosa, jogállásukban nincs különbség.

Minden párt létének megvannak az alkotmányos feltételei, valamint működésének világos alkotmányos határai. A véleménynyilvánítás szabadságát a gyakorlatban is a legfontosabb emberi és politikai jogok egyikének tartjuk, és ezért sokat kell elviselnünk. Ám pontos határa van annak is, hogy az Alkotmány alapértékeivel, az emberi méltósággal és az egyenlőséggel szemben álló, erkölcsileg elfogadhatatlan nézetek hangoztatása mikor lesz tűrhetetlen büntetőjogilag is. Nem engedhető meg például, hogy gyűlöltre uszítás elhangozzék az Országgyűlésben, vagy az Országgyűlés tagjának a szájából. A mentelmi jog nem védheti azt a képviselőt, aki ezt a bűncselekményt elköveti. A mentelmi jog feladata, hogy a képviselőt megvédje a munkáját akadályozó zaklatástól és támadásoktól, de nem lehet menlevél a tudatos jogsértőknek.

Továbbá, amit jogilag el kell viselni, vagyis nem lehet betiltani és büntetni, azt nem kell elviselni sem emberileg, sem a politikában. Sőt, nem is szabad. Biztos vagyok benne, hogy ennek az Országgyűlésnek a túlnyomó többsége minden alkalommal kiáll az Alkotmány és civilizációnk alapértékei mellett, és visszautasítja ezen értékek megsértését.

Téves és félrevezető, sőt rosszakaratú lenne a magyar Országgyűlést vagy a magyar politikai életet azzal jellemezni, vagy annak alapján megítélni, hogy radikális jobboldali párt is bejutott az Országgyűlésbe. A számos régi európai demokráciát, ahol szélsőséges párt is van a parlamentben, nem eszerint, hanem az egész demokratikus rendszer szilárdsága és alkotmányos működése alapján ítélik meg. Az alkotmányos demokrácia egyértelműsége és szilárdsága Magyarország és a most megalakuló Országgyűlés tekintetében sem kérdőjelezhető meg.

Azzal foglalja el Magyarország megkérdőjelezhetetlen helyét a demokráciák sorában, ha megfékezi a szélsőségesek erőszakosságát és propagandáját.

Hit, remény, szeretet

Van más újdonságunk is. Magyarországon megalakult, és rögtön a parlamentbe jutott az a párt, amely a környezetvédelmet, a jövő nemzedékek iránti felelősséget, a fenntartható fejlődést tartja egyik fő, és jellegadó feladatának. Ezzel az európai törvényhozásoknak nemcsak negatív, hanem pozitív megfelelőjével is rendelkezik ez az új Országgyűlés.

Az első szabadon választott Országgyűlésünk korszakot nyitott. Ennek a parlamentnek is törekvése új fejezetet kezdeni. A húsz évvel ezelőtti jogállami forradalom a szó minden értelmében forradalmi volt: az állam, a jog, a politikai rendszer, a gazdaság és végül az egész társadalom jellegét alapvetően megváltoztatta. A nem-demokratikus és nem-jogállami rendszer helyébe alkotmányos demokráciát teremtett. A rendszerváltozás megtörtént, és a ma szükséges megújulás már ezekre az alapokra épül. Ezek pedig az alkotmányosság, a jogállami intézmények; az alapjogi normák, és az az értékteralom, amelyet hordoznak.

Az Alkotmány alól semmiféle rendkívüli helyzetre hivatkozva nem szabad kivételt tenni.

Egyrészt minden problémát meg lehet oldani alkotmányos módon, s óriási a haszna annak, hogy a jogállami rendszer sértetlen maradt. Másrészt pedig látnunk kell, sőt belátnunk, hogy azok a nehéz döntések és választások, amelyeket a rendkívüliségre hivatkozva oly szívesen és drámaian vetnek fel, folyamatosan felmerülnek. Gondoljunk csak a terrorizmus elleni küzdelem és az egyéni szabadságjogok ütköztetésére, vagy a gazdasági válság megkövetelte állami beavatkozásokra. Ezekben az értékválasztás és a jogok kiegyensúlyozása szinte üzemszerűen működik.

Szükségből erényt – Mohácsainkra gondolva –

Még a nem hívó ember számára is okulásul szolgálhat Péter apostol esete a vízen járással. Nemde így vagyunk mindnyájan, amikor hit és meggyőződés helyett kétkedünk érveink, elképzeléseink sikerében, sőt, egyenesen értelmellennek véljük a holtpontról való elmozdulást, mert úgysem sikerül, hiszen így volt ez mindig – minket folyton üldöz a sors.

Ha csupán sikertelenségeink, veszteségeink emlékét tároljuk tudatunkban, aligha van esélyünk a továbbjutásra. Nem vakmerőségre, a másik végre kell gondolnunk, amikor – nem számolva a veszélyekkel, nehézségekkel – megfontolatlan esztelenséggel cselekszünk.

Széchenyi megfogalmazásában a lelki független ember egyben szabad is. Szabad, mert kötöttségeitől függetlenül félelemmentesen gondolkodik, határoz és cselekszik. Nem utolsósorban ismeri, mert kimérte az utat. Így lelki terheltségtől, traumától szabadultan tud gazdálkodni testi és lelki erejével.

Végül is számot kell vetnünk múltunkkal: légvárák helyett a tények ismeretében, helyes összefüggésben kell kiművelnünk azt a történelmi képet, amely egyben tükröz számunkra, hiteles önismeretre ösztönöz. A múlt csak példa legyen most! kitalja szinte Kisfaludy Károly Moháccsal kapcsolatosan. Ugyan-

ebben az összefüggésben írja Széchenyi: „Némellyek szomorúan fűtyörészik el a Mohácsi veszedelem nótáját”, ott véve felfedezni minden bajunk forrását. Pedig nekünk sokkal inkább nem azt kell tekintelnünk, mik voltunk, hanem mik lehetünk.

Igaz, néppel, nemzettel nem szabad kísérletezni, mégis életkörülményeiket folyton vizsgálva, elemelve módosítani, alakítani kell a jobbítás szándékával. Ismernünk kell a célt, és aszerint cselekednünk. A célhoz több út is vezethet, más és más eszközökkel törekedhetünk megvalósítására. Egy a fontos: valamennyiünknek egyet kell értenünk abban, hogy tulajdonképpen mit akarunk, mire törekszünk. A legfontosabb: a nemzeti tragédiákból okulva képesek legyünk a józan mérlegelésre, erőgyűjtésre, a megújulásra. Ehhez az eszközök birtokunkban vannak vagy legalábbis szert kell tennünk rájuk.

Különbeknek kell lennünk, le kell győznünk önmagunkat, félelmünket, gátlásainkat, de le kell nyesegetni vadhajlásainkat is ahhoz, hogy akár múltunkon keresztül megtaláljuk egymást. Nemzeti közmegegyezésre van szükségünk, mert csak így tudunk azonosulni múltunkkal, közösséget vállalni egymással s ezáltal megtalálni a közös cselekvés indítékait.

ERŐS, TEKINTÉLYES MAGYARORSZÁG

(2010. május 21.) A választások utáni új magyar Országgyűlés alakuló ülésén Schmitt Pál a megválasztott új házelnök nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a győztes párt célja kivezetni Magyarországot nemcsak a gazdasági, de a mély erkölcsi válságból is, és ezzel visszaszerezni Magyarország tekintélyét a közép-európai régióban. Erős, önbizalommal teli országot kell megteremteni, amelyre az Európai Unióban is elismeréssel tekintenek. Lényegében erről beszélt Orbán Viktor felkért miniszterelnök jelölt is.

Ez az ELKÉPZELÉS, BATRÁN KIJELENTETHETJÜK, minden határon túl élő magyar álma, vágya és célja is egyben. Egészen más érzés külföldön kisebbségként olyan nemzethez tartozni, amely gazdaságilag sikeres, demokratikus állami berendezése megkérdőjelezhetetlen, és polgárainak többsége nagyrészt elégedett a sorsával. Az ilyen helyzetet elsősorban az utódállamok magyar-sága nemcsak hogy büszkeséggel élheti meg, de megfelelő tartást és erőt is adhat számára identitásának megőrzéséhez. Ezzel ellentétben közismert, hogy az utóbbi nyolc évben Magyarország belső fejlődése sajnos nem volt sikeres, nem lehetett rá büszkeséggel tekinteni. A határon túli magyarok családottságát pedig még az anyaországban irántuk megnyilvánuló elidegenedés is fokozta. Azt hiszem, nem járunk messze az igazságtól, ha feltételezzük azt, hogy ezek a negatív fejlemények a kárpát-medencei magyarok köré-

ben még az asszimilálódás folyamatát is gyorsították, amely amúgy is feltartóztathatatlanul folyik, de nem mindegy, hogy milyen ütemben. Remélhetőleg azonban ennek a negatív korszaknak a végére értünk, és az új kormányzó erő előzetes ígéretei szerint, új korszak kezdődik a nemzetpolitikában is.

AZ ÚJ NEMZETPOLITIKA ELSŐ LÉPÉSEKÉNT a FIDESZ-KDNP frakciója benyújtotta a parlamentbe a magyar állampolgárság könnyített eljárásban történő megadásáról szóló törvényjavaslatot. Ennek elfogadása esetén a Kárpát-medence különböző országaiban élő magyarok, bizonyos feltételek teljesülése esetén, igényelhetik a magyar állampolgárságot anélkül, hogy állandó magyarországi lakhellyel rendelkeznének. Mit jelent ez számukra? Leszögezhetjük mindjárt, hogy a sima magyar állampolgárság elnyerése a külföldi magyarok számára semmilyen anyagi vagy szociális juttatási előnyt nem jelent. Más a helyzet, ha egy magyar állampolgárságot elnyert magyar személy le is települ Magyarországon és állandó lakhelyet teremt magának. Ebben az esetben szavazati jogot is élvezhet és részesülhet a szociális és egyéb ellátási kedvezményekben, egyúttal azonban fel kell vállalnia az állampolgársággal járó kötelezettségeket is. De jelenleg a választási és a szociális ellátási törvények ilyen irányú módosítása nincs napirenden. Ebből következik,

Folytatás a 7. oldalon

TRIANON 90. ÉVFORDULÓJA ALKALOM IS!

Trianonnak a korábbi 89 évfordulója az önsajnálát napjai voltak, melyeken újra és újra elmondtuk, hogy mit tettek velünk. A 90. évforduló lehet alkalom is. Elindulhat ezen a napon valami más is! Jelentheti ez a nap Közép-Európa gyógyulásának kezdetét is, tekinthetünk e napon a jövőbe, elkezdhetjük tervezni a kárpát-medencei megbékéléshez és kibontakozáshoz vezető utat.

Igen, be kell végre gyógyítanunk a Trianon ejtette rákos sebet, de úgy kell ezt tennünk, hogy közben a múltat se felejtjük el, hanem tanuljunk abból. Ezért ez az írásom egy kis visszatekintéssel kezdődik, mielőtt rátérnék a jövőbe vezető út ismeretetésére.

A múlt

„Szent minden nemzet földje, otthona! Ha elpusztítasz egyet is, megcsontkódot az egész emberiséget”. Ezek a szavak 1920-ban a Notre Dame Katedrális szószekéréről, Gratry atya szájából hangzottak el. Ő akkor, 1920. június 4-én a Trianoni Szerződésről beszélt, arról, hogy a nagyhatalmak nyolc darabra szakították, tépték az 1000 éves Magyar Királyságot, Közép-Európa vezető hatalmát.

Úgy ahogy a náciizmus sem Németországban született, hanem Versailles-ben, úgy a Balkán és Közép-Európa tragédiája, az ott élő népek egységének, összetartásának és ezzel erejének lerombolása sem a Duna partján, hanem Trianonban kezdődött akkor, amikor a győztes hatalmak feldarabolták az Osztrák-Magyar Monarchiát. Ezzel olyan hatalmi vákuumot teremtettek a térségben, mely felszámolta Közép-Európa erejét és ezzel nyugatra billentette Európa egyensúlyát.

A történelem lassan érleli gyümölcseit, a történelmi tettek következményeit csak később látjuk tisztán. Nehéz elhinni, hogy a Trianonban megalkott torzszülötkeknek, Csehszlovákiának és Jugoszláviának 80 év kellett a szétesésükhöz és hogy Trianon tévedését a mai napig nem értették meg, nem hozták helyre Európa vezetői.

A trianoni békediktátumnak és a rá épülő Párizsi Békészerződésnek (1947) öröksége, hogy a magyar államhatárok etnikai-történelmi-gazdaságföldrajzi-kulturális szempontokat figyelmen kívül hagyó, erőszakos megváltoztatásával Magyarországot elvették területének 72 százalékát, 21 millió lakosából pedig elszakítottak 13.400.000 embert – az eredeti népesség 64 százalékát.

Trianon a saját szülőföldjükön tett idegenekké olyan embereket, akik soha el nem hagyták az apáik építette városokat, falvakat, akik csak azért váltak hontalanokká, idegenekké, mert Trianonban átrajzolták körülöttük a határokat. Városokat szakítottak el külvárosaiktól, falvakat vágtak ketté, elszakítva az ott élőket vasútállomásaiktól, templomaiktól és temetőiktől. Trianon tehetetlen roncsot hozott létre egy ezer éves, erős és fejlett európai nemzetből, és ezzel a magyarságot tette Európa egyik legnagyobb kisebbségévé.

Sir Winston Churchill így fogalmazott: *“Ancient poets and theologians could not imagine such suffering, which Trianon bought to the innocent. In their eyes, that was for the damned in Hell.”* (“Az ártatlanok olyan szenvedését eredményezte Trianon, mely szenvedésekről költőink és papjaink is csak akkor szóltak, ha a pokolba jutottak szenvedéseiről beszéltek.”

Field Marshall Jan Smuts pedig így írt: *“A plebiscite refused is a plebiscite taken.”* (Egy népszavazás betiltása bizonyítja annak várható kimenetelét.”)

A 48 milliós Osztrák-Magyar Birodalom feldarabolásával 14 millió ember került kisebbségbe anélkül, hogy elhagyta volna szülőföldjét. Woodrow Wilson, az Egyesült Államok elnöke javasolta, hogy az új határokat népszavazással hozza létre, de bölcs tanácsát elutasították a bosszúálló és Európa vezetésére vágyó franciák. Ők hegemoniát akartak a kontinensen, ezért kellett feldarabolniuk azt a közép-európai államot, mely addig biztosította Európa hatalmi egyensúlyát. Nem csak Wilson elnök, de az Egyesült Államok Kongresszusa is mellettünk állt. Ők nem voltak hajlandók legálisnak elfogadni a trianoni szerződést. Mégis, - igaz, hogy fegyveres erőszakkal – de sikerült újrarajzolni a határokat és ezzel elültetni az utódállamok népeiben a restaurációtól való félelmet, bizalmatlanságot, feszültséget.

Amikor a muraközi wendek és a szlovének tiltakoztak Magyarországtól való elszakítatásuk ellen, amikor a rutének kifejezték, hogy Magyarországhoz kívánnak tartozni, amikor a bánáti svábok ugyanezt követelték és tiltakoztak a román bekebelezés ellen, akkor kéréseikre a katonai megszállás volt a válasz. Összesen egy város váltalta az ellenállást, összesen egy város akadt az országban, mely nem tűrte el az erőszakot: Sop-

ron, a „hűséges város” kiharcolta a népszavazást, azt a jogot, hogy a választók dönthessenek saját és gyermekeik jövőjéről.

A felvilágosultság ismérvei a kisebbségi jogok

Tacitus így fogalmazott: *“Van olyan, aki még gyűlöli is azokat, akiket megkínozt!”* Az „*utódállamok*” kitelepítéssel, kifosztással és erőszakos betelepítésekkel igyekeztek „*megoldani a kisebbségi problémáikat*”. Csak Romániában a magyarság elveszítette 1665 oktatási intézményét, beleértve a Bolyai János Egyetemet, melyet a mai napig nem adták vissza. A megfélemlítés és megaláztatás 350.000 magyart kényszerített, hogy minden vagyonát hátrahagyva átmeneküljön a csonka Magyarországra.

A második világháború után folytatódott az elszakítottak szenvedése. Csehszlovákia külügyminisztere, Benes Eduárd „kollektív bűnösség” címén megfosztotta tulajdonától és marhavagonokba kényszerítette a magyarok tízezreit. Szinte hihetetlen, hogy a „benes doktrínát” a mai napig nem vonták vissza, annak áldozatai a mai napig nem kaptak kártérítést. A fenti tettek igazságtalanságát csak növeli az a tény, hogy amikor 1942-ben a Szlovák Parlament megszavazta a zsidók deportálását, akkor egyetlen képviselő akadt, aki ki mert állni zsidó származású honfitársai védelmére és a határozat ellen szavazott. Ez az ember Eszterházy János, a „kollektív bűnös” felvidéki magyarság képviselője volt.

Az 56-os szabadságharc után Romániában is és a Délvidéken is felszámolták a magyar lakta területek autonómiáját. Ezt annak ellenére tették, hogy a nagyhatalmak 1920-ban is, 1947-ben is, majd az Európa Parlament 1993-ban is (a 11. Határozat 1201. pontjában) *garantálta* az egy tömbben élő nemzeti kisebbségek autonómiáját. Így Románia is megtagadta a Székelyföld autonómiájának visszaállítását, pedig ott egy tömbben él közel egy millió székely-magyar. Ugyanígy Ukrajna és Szlovákia is megtagadják az egy tömbben élő magyarság autonómiához való jogait. E téren egyelőre csak déli határainkon van előrelépés.

Szlovákiában a magyarság szenvedése ma is tart. A közelmúltban bevezetett nyelvtörvény például olyan „nyelv rendőrséget” hozott létre, mely 5000 Euróra büntethet bárkit, aki „visszél vagy helytelenül alkalmazza a szlovák nyelvet”. A többi utódállamban sem sokkal jobb a helyzet. Szomszédaink többsége megtagadja a nemzeti kisebbségek jogát a helyi autonómiához, kettős állampolgársághoz, sőt még az elvett tulajdonok, iskolák és ingatlanok visszaadását is akadályozza.

Ezért is szavazta meg 2005-ben az Egyesült Államok Kongresszusa azt a határozatot, mely követelte, hogy Románia adja vissza az egyházi tulajdonokat (HR191). E határozatot a mai napig nem hajtották végre. Ugyan talán kicsit jobb a helyzet déli határainkon, de azért azt se felejtjük, hogy ott is vannak magyar-verések vagy azt, hogy Szerbia a mai napig még csak bocsánatot sem kért a második világháborút követő vérengzésekért.

A múlt tragédiájából tanulhatunk. Márpedig a szomszédainkkal való megbékéléshez, az egészséges viszony helyreállításához, tehát az összefogáshoz szükséges, hogy szomszédaink is és mi magunk is elfogadjuk saját múltunkat, mert ez a szembenézés a kibontakozás, a jövő záloga.

A kibontakozás útja

Nos, mi is a kibontakozás útja? Miként tudjuk Trianon következményeit felszámolni?

Lincoln mondta, s ma is igaz, hogy „Semmi sincs végleg elintézve és lezárva addig, amíg a döntés nem igazságos!” Ez igaz és az is, hogy a múlttal való szembenézésnek egyik legjobb indítéka az önérdék. Miért is érdeke a dunai népeknek az összefogás, az egységes fellépés?

Tudjuk, hogy azoknak akik, szebb jövőn fáradoznak, azoknak a célról koncepciója, az oda vezető útról terve kell legyen. A mi tervünk célja nem lehet más, mint Európa egészének stabilitása és prosperitása. Azt is tudjuk, hogy a civilizáció „savpróbája” a kisebbségi jogok betartása. Ezért a kibontakozási terv része kell legyen az etnikumok és népcsoportok közötti béke helyreállítása.

Azt is tudjuk, hogy ez csak egységes, összeurópai standard létrehozásával lehetséges. Tehát szükséges, hogy az EU megfogalmazza azokat az elvárásokat, felrajzolja azokat a modelleket, melyek biztosítják, hogy egész Európában minden tömbben élő nemzeti kisebbség azonos jogokkal rendelkezzen, hogy minden kisebbségnek joga legyen a helyi autonómiához, a kettős állampolgársághoz és az önrendelkezéshez. A kibontakozáshoz vezető úton ez az első lépés.

Amikor ez megtörtént, ezzel egyben megszűnik a határok jelentősége és így megszűnik a bizalmatlan-

Kokárda 49

ság légköre is, mely ma az uszító és a revízióval fenyegető demagógoknak, nacionalista politikusoknak legjobb fegyvere. Amikor helyreállt a bizalom légköre és a szomszédos népek megértették, tudomásul vették egymásrautaltságukat, akkor jön el a második lépésnek, a BENELUX államokéra hasonló Közép-Európai Federáció létrehozásának az ideje. Ez a második lépés, a föderáció nem csak a térség népeinek, de Európa egészének is érdeke.

A térség népeinek azért érdeke, mert csak egységben védhetik eredményül közös érdekeiket. Ezért olyan fontos, hogy elfogadják az egymásrautaltságot, az összefogás szükségességét. Az Európai Uniónak pedig azért érdeke a federáció létrejötte, mert ezzel megszűnne a Közép-Európában uralkodó hatalmi vákuum és így gazdaságilag is, politikailag is helyreállna Európa egysége. Ennek a dunai föderációnak magját már Antall József elültette, amikor kezdeményezte a Visegrádi Négyek együttműködését. Tehát a kibontakozás útjának ez lenne a második lépése.

A harmadik és sok szempontból legfontosabb lépés, hogy az érintett nagyhatalmak, az EU és az Egyesült Államok támogassák a föderáció tervét. Ezért tudatosítani kell, hogy a nagyhatalmaknak

nem csak az az érdeke, hogy megszűnjenek a térségünkben uralkodó feszültségek és helyreálljon Európa nyugati és keleti részeinek egyensúlya, de az is, hogy erős Közép-Európai Föderáció megakadályozza Oroszország gazdasági terjeszkedését, befolyásának növekedését a térségben.

Ezért lenne időszerű, ha az EU vezetői és Obama elnök kihasználnák Trianon 90-ik évfordulóját arra, hogy támogassák Európa hatalmi egyensúlyának helyreállítását. Nagy lépés lenne, ha kimondanák, hogy a kibontakozásnak akadályá Közép-Európa feldarabolt állapota és figyelmeztessenek arra, hogy a megoldás a térség szorosabb együttműködése, a föderáció.

Ilyen nyilatkozat nem csak az Egyesült Államok és a néhai rabnemzetek közti barátságot hangsúlyozná, de Yalta szomorú emlékét is elhalványítaná a Kelet-Közép európai népek tudatában. Ahhoz pedig, hogy ilyen nyilatkozat tartalmat is kapjon, hogy az EU és az USA bizonyítsák, hogy nem csak szavakkal, de tettekkel is támogatják a közép-európai kibontakozást, szép gesztus lenne, ha bejelentnék a tervet, hogy a NATO parancsnokságát Budapestre fogják áthelyezni.

Prof. LIPTÁK BÉLA

Éljünk az esélyekkel

Minden kétséget kizáróan szükséges a képességek és a szakismeret elmélyítése, megerősítése. A képzésnek kötődnie kell oktatási rendszerünkhöz és megfelelő támogatást kell élveznie. A képzést hosszú ideig olyan folyamatnak tekintettük, mely bevezet a munkafolyamatokba és segít átültetni a gyakorlatba a megszerzett tudást. Az iskolai képzés az egész kérdéskör kis szelete. Ez a folyamat gyerekkorban kezdődik és talán sohasem ér véget. Nem szabad megfélekednünk a felnőtt képzésről sem.

A 21. század kezdetén, amikor tudás- és információ-áradat ér minket, kritikus pontjához érkezett a képzés és iskolarendszer. Be kell látnunk, hogy el kell búcsúznunk az évtizedek folyamán hagyományossá vált képzési rendszertől. Tudni kell a ki- és továbbképzés nagy kínálatából választani, éppúgy, mint kritikusán szemlélni a társadalmi folyamatokat és képesnek kell lenni a sorok közötti olvasásra.

A történelem megtanított rá, hogy csak a felnőtt polgárok képesek kritikus meglátásukkal megteremteni egy ország egyensúlyát, békéjét és megóvni az országot a diktátoroktól, valamint a társadalom vadhajtsait csírájukban elfojtani.

Ismeretes a képzés, munka és egészség kölcsönhatása. Fel kell rázson az a tény, hogy vannak országainkban olyan emberek, akik nem tudnak kielégítően olvasni és írni. Ők nemcsak a bevándorlók közül kerülnek ki, hanem a lakosság minden rétegéből.

Mint politikus tudatában vagyok az ezzel járó felelősségnek. A politika csupán szerkezeti és pénzügyi kereteket tud biztosítani a mindenki számára hozzáférhető képzéshez. A képzés nem válhat a hatalmi játékszeré. Ezért távol kell tartani pártpolitikai befolyásoktól.

Országainkat a közös történelmen kívül biztonsági, magán és intézményes kapcsolatok valamint az Európa Unió tagság köti össze. Az Unió képzési uniót is jelent, ahol a tagállamok polgárai egész életük folyamán folyamatosan tanulnak, képességeiket és szakmai jártasságukat fejlesztik. Ezzel járulnak hozzá a vásárlóerő növeléséhez, a gazdasági fejlődéshez és egyidejűleg biztosítják a társadalmi kohéziót.

A tagállamok önállóságának elsődlegessége garantálja a képzés terén a hagyományos minőség növekedését. Mint EU polgároknak a támogatások gazdag kínálata áll rendelkezésünkre. A 2000 márciusában létrejött Lisszaboni Stratégia lehetőséget nyújt más tagállamban megszerzett képzettség és képzés elismerésére. Az „Egész életen át tartó tanulás programja 2007–2013”,

vagy a „Oktatás és képzés 2010” programcsomagoknak nemcsak az ifjúsághoz kell eljutniuk. A „Bolognai Folyamat” legfontosabb eleme az egységes Európai Felsőoktatási Térség, az ebben szerzett végzettségek összehasonlíthatóak, és könnyebben elismerhetők, bár az érintettek itt bizonyos nehézségekről számolnak be.

Elengedhetetlen figyelni azokra az impulzusokra, amelyek az Európai Unióhoz még nem tartozó térségekből jönnek. Hátráltató hatású lenne, ha nem vonnánk be őket is az egyeztetési folyamatba.

Nem lehet fentről várni a politikai megoldásokat, mert mi polgárok magunk vagyunk a felelősök és nekünk egyénenként kell hozzájárulnunk régióink fejlődéséhez.

Példaként hoznám fel az általam vezetett „Europa-forum Burgenland”-ot, amely céljál tűzte ki, hogy a tapasztalatok, ötletek és információk cseréjének fóruma lesz. Tevékenységünket a Pannon térségre összpontosítjuk, amely minket szorosan összeköt és a kötelek a jövőben még szorosabbá válnak. A jövő akaratlanul összeköt minket jóban, rosszban. Én ebben látok lehetőséget. Egyetérték a Güssing/Németújvárt a Pannon Akadémián előadó horvát miniszterrel, aki így fogalmazott:

„Mindannyiunk célja kell legyen az évtizedekkel korábbi állapotok visszaállítása, amikor természetes volt az, hogy valaki Zágrábban érettségizik, Budapestten végzi egyetemi tanulmányait, Bécsben diplomázik és Prágában vagy Londonban dolgozik.”

Ez lehetséges, mert az évtizedeken át tartó, véres határok állításával történt elkülönítés ellenére mi egyazon érték- és kultúrközösség vagyunk. A gazdasági kapcsolatok is újraéledtek, hiszen valójában sosem szűntek meg. Ez olyan képesség, mely megéri minden nehézség leküzdését. A körülmények jobbakként valaha. Az egyes régióért felelősöknek szintén megvan az együttműködéshez való készsége.

Az üzenetet „Közösen használni a lehetőségeket” továbbítanunk kell intézeteinkhez, vállalatainkhoz, de saját otthonunkba is vigyük magunkkal. Különösen a képzés területén van szükségünk szerencsés találkozásokra. A közös fejlődést csak motivált emberek tudják elősegíteni.

ING. RUDOLF STROMMER

R. Strommer burgenlandi tartományi képviselő az „Európa vendégül lát” című konferencián 2010. ápr. 23-án elhangzott német nyelvű beszédének magyar nyelvű szerkesztett változata.

FETES KATA

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

(EU)

Újabb szabályozókat tervez az EU

Az Európa Parlament foglalkoztatási szakbizottsága szavazásra terjeszti elő az új irányelveket, melyek a közúti fuvarozók munkaidejét szabályozzák.

Az önfoglalkoztató sofőrökre is szeretnék kiterjeszteni a heti 65 munkaórás időkorlátozást.

A néppárti képviselők szerint hiba lenne a 2002-es irányelvek alapján most szabályozni az önálló vállalkozók munkaidejét. A rendelet végrehajtása magas költségeket vonna magával.

Az Egységes Európai Baloldal – a szocialisták és a zöldek véleménye szerint –, ha a jogszabályba nem foglalják bele az önálló vállalkozókat, tisztességtelen versenyhez és az önfoglalkoztató gépjárművezetők elterjedéséhez vezethet.

A jogszabály lehetőséget teremtené az ágazatban 86 órás munkahét létrejöttére. Ezzel csökkenne az utak biztonsága.

Financial Times (UK)

A bank 1,5 milliárd eurót követel

Az izlandi Landsbanki egykori vezetőitől és részvényeseitől másfél milliárd eurót akar visszakövetelni a kormány által megmentett bank.

A bank szanalási bizottsága 260 milliárd korona (1,5 milliárd euró) nagyságú követelést tartalmazó feljelentést készített a pénzintézet volt elnök-vezérigazgatója és vezetői ellen.

A Landsbankin kívül a Kaupthing bank és a Glitnir bank egykori vezetői ellen is eljárás indult. Ez utóbbitól 2 milliárd dollárt követelnek vissza a jelenlegi vezetők.

(FR)

Indiai oroszlánok Budapesten

Franciaországból rövid időre Budapestre költözött a világ legritkább oroszlán testvérpárja.

Az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének 2009 őszén Koppenhágában, a közgyűlésen hozott határozata alapján a ritka ragadozók tenyésztési programjába a budapesti állatkert is bekapcsolódik. Időközben a magyar közönségnek is lehetősége lesz a Magyarországon még soha nem látott rendkívül veszélyeztetett állatfajjal megismerkedni.

Az indiai oroszlánokból összesen 238 példány él a világ 43 állatkertjében. Az ember környezetátalakító tevékenysége következtében a Dél- és Délnyugat-Ázsiában is elterjedt oroszlán alfaj fokozatosan kipusztult. Nyugat-Ázsiában viszont viszonylag sokáig fennmaradt.

Shirwane és Kankai 2008. április 30-án látta meg a napvilágot Mulhause állatkertjében.

A nőtény oroszlánok általában 4 éves korukban válnak alkalmassá a szaporodásra. A két hölgy mellé hamarosan egy hím is érkezik a magyar főváros állatkertjébe.

A budapesti állatkertben 1870-es évek óta tartanak oroszlánokat.

(USA)

Több a házasságon kívüli gyerek

A Pew Research Center közelmúltban közölt kutatása szerint, több nő vállal manapság házasságon kívül gyereket, mint húsz évvel ezelőtt.

A modern anyák képzettebbek és nagyobb arányban, de később vállalják a gyereket. A tendencia szerint csökken a tizenéves és növekszik a harmincon felüli anyák száma.

Az 1990-as évek és 2008-as adatok összehasonlítása alapján az amerikai nők tovább tanulnak, és a tanulmányaik befejezése után vállalnak gyereket. Igaz, sokan házasságon kívül és tervezés nélkül alapítanak családot. Átlagosan 25 éves korban hozzák világra első gyermeküket.

Az összehasonlító elemzések szerint kiugró a növekedés az idősebb korcsoportokban. A 35-39 év közöttiek körében 47%-al, a 40-44 év közöttieknél 80%-al nőtt a gyermeket vállaló nők aránya. A házasságon kívül szülő nők aránya a fehér bőrű és a spanyol ajkú lakosság körében nőtt, de a legtöbb hajdon anya az afro-amerikaiak között van.

A kutatások szerint az amerikai trend nagymértékben befolyásolja a nyugat-európai és terjedése a volt szocialista országok lakossága körében egyre fokozódik. 2008-ban ezekben az országokban az újszülöttek 40%-a született házasságon kívül élő szülők gyermekeként.

The Asahi Shimbun (JP)

Pénz kivétel ujjenyomattal

A Hitachi és a Wincor Nixdorf közös fejlesztésében létrejött új automatákat helyeznek üzembe Varsóban.

A Japánban már széles körben használt népszerű technológiát most Európában is terjeszteni kívánja a Hitachi cég.

A biometrikus rendszer nem csak az ujjenyomatokat veszi figyelembe, hanem az ujjbegyekben található vérekek hálózatát is. Ez a hálózat személyenként egyedi. Meghatározóak a keringés sajátosságai, melyeket a biometrikus rendszer szintén érzékel. Mindez lehetőséget biztosít az ügyfélnek, hogy a kártya használata nélkül férjen hozzá kontójához.

Nagy a technológia jelentősége az idős bankügyfelek körében. A személyenként 3–4 ujjenyomatot felismerő rendszer lehetőséget biztosít a bankkártyák használaton kívül helyezésére.

Európában a lengyel takarékbank a BPS az első aki a bankkártyák titkos adatait kiegészítette az új technológiával. Ezzel biztonságosabbá tette ügyfelei pénzfelvételét.

TheObserver (UK)

Megdőböntő szám Japánban

A 2009-es év sorozatban már a tizenkettedik év, amikor az öngyilkosok száma több volt 30 ezernél.

A keresztény világban az öngyilkosság bűn. A sintoizmusban, Japán legelterjedtebb és legrégebb vallásában nincs erre vonatkozó tilalom. Nyugaton főleg a samurájok nagy tradícióval rendelkező öngyilkosságához kötik a japán tendenciát. A samuráj akkor folyamodott saját hasáának karddal történő felmetszéséhez, ha meg akarta őrizni saját és családja becsületét.

A depresszió fontos szerepet játszott az öngyilkosságok túlnyomó részében. A 32845 öngyilkos több mint 65 %-a munkahelye elvesztése miatt vetett véget életének.

A kormány szeretné ez évben is ilyen jellegű haláleseteket csökkenteni. Kutatások folynak a megelőzést segítő lehetőségek feltárására.

KULTURÁLIS HÍREK

„A magyarok mentik meg a londoni Royal Akadémiát” hirdeti az egyik vezető angol napilap fejcíme. Arról van szó, hogy mivel a **Liechtenstein hercegével** folytatott tárgyalások a herceg képzőművészeti gyűjteményéből szervezett kiállításról végképp elakadtak, a Royal Acadamy igazgatósága a budapesti Szépművészeti Múzeumhoz és Nemzeti Galériához fordult segítségért. Ennek eredménye lett a szeptember legvégétől december 12-ig látható nagy londoni kiállítás a hazai mesterművekből Raphaeltől El Greco át Gauguinig és Schieleig. A lap megjegyzi, hogy mivel 2011-ben Magyarország az Európai Unió elnökségét veszi át, ez a kiállítás egyfajta magyar kulturális elő-misszionnak tekinthető Európa irányában.

A **World Literature Today** c. amerikai folyóirat legújabb száma terjedelmes cikkben méltatja az **ifjabb Csicsery-Rónay István** **Seven Beauties of Science Fiction** c. sci-fi irodalommal foglalkozó könyvét, amit a Wesleyan University Press adott ki. Ugyanebben a számban olvasható Gömöri György ismertetése Kemény István **Kedves ismeretlen** c. regényéről.

Az **angliai ARC kiadó** **New Order** (Új Rend) címen **antológiát adott ki a fiatalabb magyar költők angolra fordított műveiből**. A gyűjteményt **George Szirtes** szerkesztette és benne tizenkét magyar költő szerepel, a máris jó nevű **Borbély Szilárdon** és **Szabó T. Annán** kívül **Erdős Virágig** és **Gerevich Andrásig**. A kötet fordításait tizennégy, főként Nagy-Britanniában élő műfordító készítette és az először a londoni Magyar Kulturális Központban került bemutatásra.

Mi köze Anatolij Kazacskovnak Magyarországhoz?

A skót hatóságok májusban olyan orosz pénzmossáros ügyet lepleztek le, melynek szálai Magyarországon is keresztléteztek. Ezek szerint Skóciában elkobozták Anatolij Abramovics Kazacskov moszkvai üzletember 10 millió dollárját, amit 2004-ben utalt magyar számláról a Royal Bank of Scotland-ba. A skót rendőrség egyéb részleteket nem árult el.

Anatolij Kazacskov az [origo] nevű online-lap szerint „nem teljesen ismeretlen Magyarországon”. 1992-ben, a diósgyőri acélmű privatizációjánál azonos nevű moszkvai férfi lett a gyár orosz vevőjének képviselője és három másik orosz férfival együtt felügyelő-bizottsági tag a Diósgyőri Metallurgiai és Alakítástechnológiai Gyárak (DIMAG) Rt-ben, miután az acélművet egy orosz és egy osztrák cég által alkotott konzorcium, a Nuevometail-Szojuzruda megvette a magyar államtól.

Természetesen nem Kazacskov és más tisztázatlan előéletű orosz állampolgárról volt szó, amikor az amerikai kereskedelmi kamara (AmCham) és a német vállalatok érdekeit képviselő Deutsche Industrie- und Handelskammer (DIuHK) a Joint Venture Szövetséggel együttesen bemutattak egy „fehér könyvet”, melyben sok-sok fekete vagy szürke magyarországi ügyről van szó. Miután a könyvesköt elküldték a pártoknak, április 1-jén (ez nem tréfa!) nyilvánosan is bemutatták. Ez azért emítésre méltó dolog, mert a fehér könyv tartalma részben csak nehezen lehet el. Sok részletéhez képest Kazacskov úr tízmillió dollárja nem is lenne nagy összeg.

Hogy miért kell ezt az ügyet „felmelegíteni” akkor, mikor már az előző kormány eltűnőben van és átveszi a hatalmat az Országgyűlésben kétharmados többséggel bíró utód? Azért, mert a három érdeképviselet javaslatai nem kormánytól függetlenek. Orbán Viktorék is tanulhatnak belőlük.

Bienert Gusztáv, az AmCham elnöke négy kérdéskörrel nyilatkozik, melyekkel az ország és a külföldi befektetők közérzetén lehetne javítani. Hogy mi hiányzik Magyarországon? Nos: közigazgatási reform, adóreform, az oktatás átvezetése a munkaerőpiacra és az átláthatóság (transzparencia). Kudarcaik közé számítják, hogy „az adóreformra hat éve nem tudjuk rávenni a kormányt”, mondta Bienert a „Nép-szabadság” c. napilapnak. „Nem fenntartható, hogy tíz millió emberből csak 3,6 millió a foglalkoztatott, személyi jövedelemadót viszont ennél lényegesen kevesebben fizetnek.” Emlékeztetett arra, hogy négy éve a két választási forduló között kiáltványban állították: Baj lesz, ha nem nyúlunk az adórendszerhez. „Lett is, hiszen a 27. helyről az 59-re csúsztuk vissza a World Economic Forum versenyképességi ranglistáján”, emlékeztetett Bienert. „Tudomásul kell venni, hogy a jelenlegi adóstruktúra taszítja, nem pedig vonzza a befektetőket.”

Le Figaro: A kettős állampolgársági törvényről

Budapest kettős állampolgárságot kínál a magyaroknak címmel számolt be május 19-én szerdán a Le Figaro konzervatív napilap az Országgyűlés elő május 17-én beterjesztett törvényjavaslatról. A cikk alcímében megállapítja: „az új magyar miniszterelnök orvosolni akarja azt az igazságtalanságot, amely elszakította Nagy-Magyarország területének kétharmadát”. Orbán Viktor, az új magyar kormányfő megígérte, hogy ezt mandátuma „abszolút prioritásává” teszi. Még mielőtt a legdrámaibb közép-európai (gazdasági) recesszió megállításához feltétlenül szükséges intézkedésekre, az adócsökkentésre, a (gazdasági) növekedés újraindítására, a közkiadások megnyirbálására gondolt volna, ragaszkodott ahhoz, hogy feltétlenül magyar állampolgárságot adjon a Magyarország határain túl élő 3,5 millió magyar ajkúnak. E tősgyökerez, alapvetően a Magyarországgal határos országokban (Szlovákiában, Romániában, Ausztriában, Horvátországban, Ukrajnában és Szlovéniában) élő magyarok számára orvosolni kell a fájdalmas „trianoni igazságtalanságot”, amelyet az 1920-as békeszerződés okozott, elszakítva Nagy-Magyarország területének kétharmadát – fűzte hozzá a lap.

A Le Figaro szerint a konzervatív Fidesz vezetője betartotta a szavát. Orbán Viktor – aki kétharmados parlamenti többséget tudhat maga mögött, a legnagyobbabbat, amelyet demokratikusan választott európai kormány a második világháború óta elért – ilyen értelmű törvényjavaslatot terjesztett a képviselők elé. A javaslatot augusztus 20-án, a magyar nemzeti ünnep napján fogadhatják el, és 2011. január elsején

Sokkal visszatartóbb az AmCham elnöke szerint a korrupció, melynek „melegágya a közbeszerzés”. És az úgynevezett offshore-osodás: „Még egy olyan ország nincs rajtunk kívül, ahol milliárdos tételekben lehet közbeszerzést nyerni, közpénzeket kifizetni olyan cégnek, amelynek kézbesítési megbízottja magyarországi ügyvéd.” Szerinte mindenki tudja, hogy néhány kivételtől eltekintve magyar üzletemberek állnak a háttérben, „akiket egyetlen dolog vezérel, hogy ne kelljen itt adót fizetniük”. Bienert meggyőződve vallja: „A világon ilyen engedékenység nincs. Csak az nyerhessen a pályázaton, aki itt adózik. A közbeszerzés kiírásánál a valódi cégtulajdonosok megnevezését kötelezővé kell tenni. És akkor elkerülhető az az elképesztő eset, hogy a nyertes maga a döntéshozó egy offshore cégen keresztül.”

A közigazgatás igazi megreformálása mellett a független szervezetek függetlenítése elengedhetetlen. „Abszurd például, hogy az állam legfőbb pénzügyi ellenőrző szerve a legnagyobb fővárosi beruházást, a metróépítést egyszer sem vizsgálta, és csak az idén vette fel ellenőrzési tervébe.” Nem is fűzi hozzá, hogy a Budapest Közlekedési Vállalat (BKV) körül tört ki az egyik legnagyobb korrupciós botrány.

Ami a transzparenciát illeti, Bienert Gusztáv nem sok jót mond a pártokról, „pedig nekik kellene ebben példát mutatniuk. Ugyan milyen alapon várható el transzparens gazdaság, közigazgatás, közélet, ha maguk a legfőbb döntéshozók sem működnek transzparenssal?”

Bienert még a választások előtt üzent a későbbi győztesnek: „Az természetes, hogy a választások előtt nagyra törő programok hangzanak el, de mellébeszélmi nem lehet, mert a győztes pártot bő fél év múlva már szembesíteni lehet – és kell is – az ígéreteivel.” A külföldi vállalatok képviselői az új kormánytól „a korábban meg nem született stratégiai döntések sorát” várják el. „Ha megteszi a lépéseket, számíthat ránk, ha nem, akkor a kritikáinkkal szembesül.” Bienert Gusztáv záromondata: „A jó kormány az, amelyik érzi, tudja, hallja és érti a gazdaságnak az igényeit. Abban bízunk, hogy a következő kormány, bármilyen összetételű is, ilyen lesz.”

Ha a május közepén még formálisan nem is kormányzó Orbán-kormány legelső lépéseiből lehet következtetni, van kilátás: A kissé nehezen felfogható „Nemzeti Együttműködés Rendszer” első három megmozdulása az Országgyűlés zsugorítása, a minisztériumok számának csökkentése és a központi államigazgatási szervek átalakítása volt.

Hogy is fogalmazott Bienert Gusztáv? „A győztes pártot bő fél év múlva már szembesíteni lehet – és kell is – az ígéreteivel.”

MARTOS PÉTER

léphet hatályba, amikor Magyarország fél évre átveszi az Európai Unió soros elnökségét.

A Le Figaro emlékeztetett arra is, hogy a (határon túli) magyar kisebbségek kettős állampolgárságáról 2004-ben népszavazást tartottak Magyarországon az akkor ellenzékben lévő Fidesz kezdeményezésére. „Kis hiba volt, hogy Magyarország komoly konfliktust idézzen elő közép-európai szomszédaival. A kérdés iránti viszonylagos érdektelenség jeleként a választópolgárok kevesebb, mint 40 százaléka járult az urnák elé, a szavazást érvénytelenítették”.

A cikk szerint előfordulhat, hogy véget nem érő vita alakul ki Magyarországgal és Szlovákia között, amely meglehetősen dölyfösen viselkedik az 500 ezer lelket számláló – a szlovákiai lakosság tíz százalékát kitevő – magyar kisebbségének státusával szemben. „Orbán kezdeményezése provokáció a szlovákok, de talán a románok szemében is. Egymással szembenálló nacionalizmusokat fog újjáéleszteni az Európai Unión belül” – nyilatkozott a lapnak a Közép-Európa Egyetemen tanító osztrák Anton Pelinka.

Jóllehet a törvényjavaslat nem keltett hullámokat a szerbiai Vajdaságban és a romániai Erdélyben, Szlovákia már figyelmeztetett arra, hogy az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnél tiltakozhat. Robert Fico szlovák miniszterelnök nemzetbiztonsági kockázatnak minősítette a Fidesz terveit és konzultációra harszrendelte Szlovákia budapesti nagykövétét. „Pozsony és Budapest között ismét áll a bál” – fejeződik be a cikk.

MTI

TITKOS VÁLASZTÁS

A választási rendszer titkossága ma már természetes dolog. Viszont a négyévente ismétlődő parlamenti választások kapcsán felmerülhet bennünk a kérdés: mikor is szűnt meg a nyílt szavazás, s vezették be hazánkban is a megbízhatóbb formájú voksolást? Ennek előzményeit a múlt század első felére vezethetjük vissza.

A két világháború közötti Magyarországnak szinte egész időintervallumában egyetlen pártfúzió kormányzott. S a hatalmon levőknek egyik célkitűzése az volt, hogy az ellenzéki erőket meggyengítve minél népszerűbbek maradjanak. Ezt a tényt támasztotta alá az a Bethlen István által 1921-ben módosított választójogi törvény is, amely ismét – Európában egyedüli módon – behozta nálunk a nyílt szavazást. A választás a fővároson és 10 (később 7) törvényhatósági városon kívül nyílt volt, s így vidéken erősen befolyásolni tudták az eredményeket. Az ellenzéki erők csak az 1929-es gazdasági világválságot követő általános életszínvonal romlás után tudtak kisebb erőre kapni. De a nyílt választási rendszernek köszönhetően 1939 előtt a szélsőjobb pártjai nem tudtak komoly mandátumhoz jutni, így az esetek többségében csak a pártvezetők jutottak be a parlamentbe.

Ezért jelentett nagy fordulópont a magyar választási rendszer történetében az 1939-es év: kisebb korlátozásokat bevezetve ugyan, de ismét demokratikusabb formát öltött a voksolás menete. S kétségkívül ez az 1939-es évi választás sikert hozott a nemzetiszocialista mozgalmaknak is. A választójogi törvény módosítását pedig már nemcsak a baloldal szorgalmazta, hanem a szélsőjobboldali erők is egyre hangosabban fejezték ki elégedetlenségüket, hiszen tudták, egy esetleges titkos választás során sokkal nagyobb és több számmal kerülnek majd be a parlamentbe.

Így az egyre jobban követelt titkosság bevezetését végül az 1938. XIX. tc. alapján iktatták be. A legfontosabb változás a nyílt szavazás megszüntetése volt. Másrészt kettős struktúrát építettek ki: voltak az egyéni választókerületek, ahol összesen 135 képviselő kerülhetett be, a másik pedig a listán szerezhető mandátum volt, ahonnan 125 képviselő juthatott be a parlamentbe. Vidéken a szavazó egyaránt voksolhatott a választókerület egyéni képviselőjére és a területi listára is. A nagyvárosok lakói azonban csak pártlistára szavazhattak. (Paksa Rudolf: *Szélsőjobboldali mozgalmak az 1930-as években*, 300-301.) A képviselő-

jelöltséget pedig úgy próbálták megszigorítani, hogy minden egyéni jelöléshez 2000 pengőt, listához pedig 3000 pengőt kellett biztosítékként előzetesen letenni. Így több kisebb párt nem is tudott elindulni a megmérettetésen, hiszen nem tudták kifizetni az előírt összeget. Az 1939-es választások tehát hiába zajlottak titkosan, sok ellenzéki képviselő – a törvénymódosítás következtében – nem tudott indulni. (Püski Levente: *A Horthy-rendszer*, 97-117.) Ennek ellenére a nyilas szellemiségű pártok valamivel több, mint egymillió szavazatot kaptak, s ez a szavazatok közel 30 százalékát jelentette. Így ötven képviselőjük bejutott a parlamentbe.

Viszont sok ellenzéki képviselő nem csupán a magas kaució miatt nem tudta magát megmértni a választásokon: a kormány is mindent megtett, hogy megnehezítse a választásra való felkészülést, és akadályozta a szélsőjobb kampányait. Betiltotta a választási gyűléseiket, letartóztatta az aktivistákat, megszüntette a röplapokat. A legnagyobb visszhangot pedig az keltette, amikor a választás előtt pár hónappal betiltották Szálasi pártját, a Nemzeti Szocialista Magyar Párt – Hungarista Mozgalmat, és 30 párttársával együtt le is tartóztatták a pártvezért. Hubay Kálmán újságíró vezetésével viszont a párt újjáalakult, s Nyilaskeresztes Párt néven készültek a választási küzdelemre.

A választásokat 1939. május 25-26-án, pünkösd vasárnapján és hétfőjén tartották. A képviselőház nem töltötte ki a teljes ciklusát, hiszen még egy éve lett volna az idejéből. A választásokat a már említett 1938. évi XIX. törvény alapján és a trianoni határokon belül tartották meg. 5391 listás és 4634 egyéni szavazóköör volt. A 125 listás képviselői helyből 76 a vármegyeik között került kiosztásra, 25 megye pedig önálló lajstromot indított. A vidéken szavazók kaptak egy listás szavazólapot és egy egyéni körzet jelöltjeit tartalmazó szelvényt is. A szavazónak egyrészt voksolnia kellett országos szinten arra a pártra, amely számára a legszimpatikusabb volt, másrészt az ő kerületében induló képviselőre is le kellett adnia a szavazatát. A megyei listákon általában 2-3 pártra lehetett voksolni: a kormánypárt MÉP (Magyar Élet Pártja) mellett valamelyik szélsőjobboldali pártra vagy kiscgazda pártra (*uo.*). A választás előtti napokban az egész ország izgatott volt, hiszen a titkosság miatt kétséges volt az egyes szavazókörök eredményének kiemelése.

A listás választásokon 2 761 618 állampolgár rendelkezett választójoggal. (Hubai László: *Magyarország XX. századi Választási Atlasza 1920-2000*, 65.) A választás magas részvétellel zajlott: a választók csaknem 90 százaléka járult a szavazó urnákhoz. Igaz, ez nagyban függött attól is, hogy a szavazás kötelező lett, s pénzbüntetést róttak ki arra, aki nem ment el voksolni. Vidéken általában nagyobb volt a szavazati arány, hiszen az emberek 1920 óta először szavazhattak titkosan és nyilváníthatták ki őszintén az akaratukat.

Az új választójogi törvény értelmében valaki már mandátumhoz jutott akkor is, ha csak 40% relatív többséggel rendelkezett. Az egyéni választókerületekben több politikai pártnak sikerült jelölteket állítani, ellentétben a listás szavazással.

Ennek ellenére a szélsőjobboldali pártok igen komoly sikert könyvelhettek el, s ez jelezte, hogy igen jelentős társadalmi csoport fordult el a kormánytól (*uo.*). A nyilas jelöltek összesen a szavazatok mintegy hatodát szereztek meg (530.405 szavazatot), amivel 29 képviselőt küldhettek a 260 fős parlamentbe, s ehhez jött még a többi szélsőjobboldali párt 20 képviselője.

Természetesen a nyilasok hatalmas győzelemről áradoztak, s nem alaptalanul. A fennálló rendszer történetében először lett ilyen nagyszámú ellenzék. Több szélsőjobboldali újság, köztük a *Magyar Szó* is ezt az állítást hirdette, mikor így írtak az eseményekről: „A Nyilaskeresztes Párt a legnagyobb ellenzéki párt lett az országban és a maga néptömegeivel országos jelentőségre tett szert.” (*Magyar Szó*, 1939. június 2. I. évf., 43.)

Gondoljunk csak bele, mi lett volna, ha a nyilasok nemcsak 60 kerületben, hanem mind a 250-ben tudnak indulni? Azonban a magas kaució, s a párt pénzhánya miatt csak ennyi volt a kapacitásuk. Illetve a választásra jogosultak ismételt szűkítésével pontosan azokat az embereket fosztották meg a választójogtól, akik az ellenzék táborát erősítették volna. A törvény 26 éves korra tolta ki a szavazati jogot. S mivel a szélsőjobb legtöbb támogatója az ifjúság körében volt, ezzel a korlátozással jelentős szavazatot vontak el a nyilasoktól.

1939-ben a parlamenti ellenzék belső aránya így jelentősen átalakult. A kormány szélsőjobb ellenzéké adta a képviselők 20%-át, míg a baloldal ennek még a felét sem érte el. A korábbihoz képest már a kormánypárton belül is többen voltak azok, akik a szélsőjobb nézeteivel szimpatizáltak (*uo.*).

Kányádi Sándor

Miután a választási procedura lezajlott, bemutatkozott az új parlament. Június első napjaiban a nyilas képviselők egyenruhában, katonás rendben vonultak be a képviselőházba. Az egyik nyilas képviselő a ház első ülésén a következőt mondta: „Itt leszünk minden nap, mint élő lelkiismeret. Valóban, mint élő lelkiismeret áll őrt a képviselőház nyilaskeresztes ellenzéke” – teszi hozzá megjegyzésként a *Magyarság* című napilapban Emődy Zoltán.

Ez a választás is azt mutatta, hogy Magyarországon a válság kibontakozása, a külső hatások – a náci Németország felől érezhető külpolitikai nyomás – miatt meg tudtak erősödni azok a szélsőséges erők, amelyek azelőtt igen csekély támogatással rendelkeztek. S bár a kormány törekedett rá, hogy ezeket visszaszorítsa, mégsem tudta megakadályozni, hogy az általa kijelölt útra ne helyezzenek számtalan akadályt.

E választás rámutatott arra, hogy ha a választók szabadságát kevésbé korlátozzák, akkor a saját érdekek véghezvitele is nehezebb.

ZOLCSÁK TAMÁS

(Részlet *Az 1939. évi parlamenti választások* című tanulmányból.)

KMAT

– Nyilatkozat a Magyar Nemzet megújulása ügyében

Mi, a **Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanács** tagjai, mint a külhoni magyar nemzet-részek képviselői, történelmi lehetőségként értékeljük a magyar országgyűlési választások eredményét és örömteljes megelégedésünknek adunk hangot azért, hogy a kormányalakításhoz ekkora bizalmat nyert Fidesz-MPSZ – KDNP szövetség a nemzet egységét hangsúlyozza.

Új szemléletre, megújulásra van szükség a nemzetpolitikában, így tudunk sikeresek lenni a nemzetek közösségében.

Hosszú idő óta most ismét lehetőség nyílik a magyar nemzet határokon átvéelő integrációjára. Meggyőződésünk, hogy ezzel Magyarország felzárkózása gyorsabb és sikeresebb lesz. A külhoni magyarság nem adományt kér, hanem maga is tevőleges segítséget ajánl ebben a folyamatban. Átérezzük felelősségünket és cselekvő részt szeretnénk vállalni a Fidesz és szövetségesei által meghirdetett, a nemzeti együttműködésre épülő program kidolgozásában és megvalósításában.

Rendszerváltozás a magyar politikai életben és a nemzetpolitikában egyaránt szükséges, érdekeink, céljaink demokratikus, törvényes, következetes elérésében. Üdvözljük a rendszerváltó kormánytöbbség első jelképes és jelentős intézkedését a külhoni magyarok állampolgárságáról! Hasonlóképp szükségesnek tartjuk a magyarság megmaradása szempontjából a többszintű autonómia melletti kiállást a nemzetközi fórumokon, a nemzetpolitika ezen prioritása az eljövendő magyar kormányzat cselekvő elkötelezettsége nélkül kivitelezhetetlen.

A magyar nemzet felemelkedését nem más nemzetek hátrányára kívánjuk elérni: meggyőződésünk, hogy a sikeres nemzetpolitika és a többségi nemzetek szempontjaira is figyelő szomszédságpolitika összhangba hozható Közép-Európa új térségfejlesztési stratégiája keretében, melynek kialakításában egy erős és sikeres Magyarország, a külhoni magyar nemzetrészekkel együttműködve meghatározó szerepet játszhat.

Ennek érdekében széles körű összefogásra hívjuk fel a nemzet jobbító erőit, hogy közösen, minden lehető törvényes eszközzel, mozgósítva a bennünk rejlő akaratot próbáljuk az országot és a nemzetet ismét emelkedő pályára állítani.

Itt áll gondolatban előttünk a Kárpát-medencei magyarság, területenként különböző sajátos problémákkal, de általában anyagi lehetőségeiben lemaradva, lelkiekben meggyötörve, szétszóratva, alapvető közösségi jogaitól megfosztva, egymás ellen kijátszva, saját oktatásának, kultúrájának, hagyományörzésének megszervezésében korlátozva, és előttünk áll a mai Magyarország, ahol a testi, lelki elnyomorodás másféle, nem kevésbé súlyos tünetei tapasztalhatók. Nemzetünk állapotának romlását az elmúlt húsz esztendőben esetenként csak lassítani tudtuk, sorskérdéseink megnyugtató megoldására nem voltunk képesek.

Erősödjön önbizalmunk, higgyünk az összefogás és együttműködés erejében, a magyar tehetségben és alkotóerőben, amely nehéz helyzetekben sokszor megmutatkozott.

Közös feladataink tehát adottak:

- a térség többi államának gyakorlatához hasonlóan a magyar állampolgárság megadása a külhoni magyaroknak anélkül, hogy szülőföldjüket elhagyni kényszerüljenek.
- A pozitív európai gyakorlatot követve, a különböző közösségi autonómia-formák megvalósítása és összehangolt működtetése a Kárpát-medencében
- A magyar együttműködés intézményes rendszerének kialakítása a kulturális, oktatási, tudományos, egyházi és gazdasági integráció érdekében
- A „kárpát-medencei magyar ügy” közös képvisellete Európában és szerte a nagyvilágban

Kós Károly szellemében kiáltjuk a célt: **„Nemzeti Uniót az Európai Unióban”. Mi, a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanácsba tömörült magyar érdekképviselői szerveződések erre szövetkezünk, az eljövendő magyar rendszerváltó kormánnyal közösen ennek érdekében kívánunk munkálkodni.**

Mártély, 2010. május 7.

KIEGÉSZÍTÉSEK KÉT HANÁK-CIKKHEZ

A Bécsi Napló egy-egy jelentős írást közöl (2010/2. sz.) Hanák Tibor munkásságáról Veres Ildikó és Kiss Endre tollából. Veres Ildikó méltatásához szeretnék magam is kapcsolódni, néhány ilyen részetre szeretném most ráirányítani a figyelmet, hiszen Hanák életművét még ma sem lehet teljesen feltártnak tekinteni, több lehetséges okból is: kicsei írásai főleg – olykor rövidéletű nyugati – kiadóknál jelentek meg, mozaikszerűen kallódnak vagy lappanganak; a vasfüggöny lebontása még nem hatotta mindenben át egy nemzedéknyi idő szakadékát, és mindehhez Tibor tragikus sorsa is feltárult.

Bár a nem magyarul kiadott művek elhelyezése az életműben ugyancsak fontos, de felsorolásuk nem lehet e kis írás célja. A Veres Ildikó által is idézett munkákon túl Hanák Tibortól magyar nyelven még mindenesetre a következő önálló kötetek jelentek meg: *Ideológiák és korunk* (London, Szepsi Csombor Kőr, 1969). Tíz tanulmányt tartalmaz, többek között Schelerről, Heideggerről, Wittgensteinről. – *A filozófus Lukács* (Magyar Műhely Párizs 1972) – *A filozófia: Kritika* (Bécs, integratio, Bécs 1980) – *Nyitott szemmel* (Sodálitas, Bécs 1987). Több mint ötven írás társadalomról, kultúráról, nevelésről, irodalomról, művészetéről. – E rövid megjegyzések is utalnak Hanák témáinak gazdagságára, a megjelenés helyei pedig sejtetik: Hanák Tibort Nyugat-Európában szívesen adták ki, de ez egyben jelzi nyugati kiadói piacunk akkori szétforgácsoltságát, különösen ha hozzávesszük Münchennt is, ahol Hanák tanulmányai Molnár József, a »nyugati Misztótfalusi Kis Miklós« Aurora nyomdájában jelentek meg.

Hadd említsük most meg az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemet és ezzel együtt a EPMSZ svájci székhelyére tekintettel Hanák Tibor tevékenységének egy további fontos szellemi régióját. Kapcsolataink Hanák Tiborral a Szabadegyetem kezdeitől fogva barátiak voltak. Így volt ez az ő részéről – az ő nevében is határozottan tudom ezt állítani –, de a mi részünkről is, bár ma már az alapítók közül csak Szöllősy Pállal mi ketten tudjuk ezt tanúsítani. Nálunk két önálló tanulmánykötet jelent meg. Veres Ildikó tanulmányában mindkettőt említi, az elmaradt (1979), illetve

az elfelejtett reneszánszról (1981). Hanák Tibornál azonban nem volna szabad csak az önálló tanulmánykötetek regisztrálására szorítkoznunk, mert számos, roppant fontos gondolata annak idején csak előadások formájában, egyedi tanulmányokban volt fellelhető. Hanák Tibor már kezdeinktől fogva, évekkel könyvkiadásunk megindítása előtt munkatársaink és barátaink közé tartozott. Így első nyilvános, ökumenikus konferenciánkon is szerepelt már. 1971-ben a francia-svájci Sionban (Sitten) Tibor nagy sikerű előadást tartott »Az ideológiák alkonya?« címmel. Emlékezetes volt 1973-as, az ausztriai Kranzachban, a Walchsee mellett és az ominózus Kufstein közelében tartott éves tanulmányi hetünk is. Itt »Lukács György hit és tudomány között« c. előadása. Hanák e két alkalommal két központi filozófiai témakörrel foglalkozott, melyek végigkísérték egész munkásságát, de sajnos, azt nem tudnám megállapítani, hogy ezek az előadások közvetlenül megjelentek-e és hol, mert a Szabadegyetem előadások publikálásával nem foglalkozott. – Annál inkább fellelhető tanulmánya »A szellemi, kulturális és művészeti élet Magyarországon«, mert a kádári országnak ez az elemzése 1986-ban a forradalom évfordulójára megjelent »1986 év« c. vasikos kötetünkben kapott helyet. Ez a kötetünk (is) annakidején csak az ÁVH-hoz jutott el, de sajnos ma is csak – állítólag – néhány nagy budapesti könyvtárban olvasható.

Veres Ildikó fontos Hanák-tanulmánya – Kibédi Varga Sándorra is hivatkozva – idézi a »Magyarország, mint Európa védőpajza« nagyhatású elvét és ezzel kapcsolatban rámutat arra is, hogy napjainkban az emigráns magyar kultúra, így Hanák életműve is, Európa szellemiségét gazdagítja és képviseli. Bár maga az »Európa védőpajza« elv, főleg a mára is vonatkoztatva részben történelmünk egyik illúziója, de maradandó és időszerű e gondolkozás lényege és magva: A magyarság, a magyar szellemiség Európa integráns része és ebbe a – nyugati, de a keleti – országhatárokon kívüli magyar kultúra is beletartozik. Apolnunk kell tehát a teljes elzártság és szétszakítottág éveinek megszünte után is, vissza- és előretekinve egyaránt.

BALLA BALINT

„Európa vendégül lát” – konferencia Bécsben

(Felvidék.ma · 2010.04.23.) **A Kaláka-Club, az Ausztriai Magyarok Gazdasági Érdekközössége, valamint a Kecskeméti Regionális Képző Központ „Európa vendégül lát – Közép-európai szak- és felnőttképzés együttműködési lehetőségei a gazdaság igényeit figyelembe véve” címmel szervezett konferenciát Bécsben április 23-án, a Haus der Wiener Kaufmannschaft – a Bécsi Kereskedelmi Kamara épületének dísztermében.**

A konferenciát Würst Erzsébet, a Kaláka-Club elnöke nyitotta meg. Üdvözölte a konferencia résztvevőit Dr. Thorm Rudolf, a Bécsi Kereskedelmi Kamara igazgatója, majd felszólalt Ing. Strommer Rudolf, burgenlandi tartományi képviselő, aki a határon túli kapcsolatok fejlesztésében szerzett tapasztalatokról tartott előadást.

Ezután Szili Katalin, a magyar Országgyűlés korábbi elnöke, a KMKF Állandó Bizottságának elnöke köszöntötte a konferencia résztvevőit.

Bauer Edit, az MKP európai parlamenti képviselőjének előadását a résztvevők nagy figyelemmel követték, majd többen az előadásukban reagáltak is az elhangzott fontos információkra. Bauer Edit az EU munkaerő piacának jelenlegi helyzetét és a 2020-ig kitűzött célokat mutatta be. A szakképzés és felnőttképzés jelentőségét ő is aláhúzta, hiszen a képzetlen munkaerőnek van a legkevesebb esélye a piacon való érvényesülésre.

A szakmai előadók közt volt Becsey Zsolt, volt EP képviselő, a Héthatár Önkormányzati Szövetség elnöke, aki „Új utak a határokon átnyúló együttműködésben” témakörben fejtette ki véleményét.

Dr. Gémesi György, Gödöllő polgármestere bejelentette, bécsi székhellyel bejegyezték a Közép-Európai Önkormányzati és Területfejlesztési Szövetséget, amelynek elnökéként az önkormányzatok felelősségéről szólt a Kárpát-medencei térség társadalmi és gazdasági fejlődése terén.

Dr. Duray Miklós, Magyar Koalíció Pártja stratégiai alelnöke Nógrád-megye, az Ipoly hidak sorsán keresztül érzékelte, milyen károkat okozott és okoz ma is a Kárpát-medencei gazdasági tér szétforgácsolódása.

A szakelőadók, Magyarország és valamennyi szomszédos ország közösségének képviselői bemutatták, milyen helyzetben van a szakképzés és felnőttképzés, mindannyian az összefogást, a lépések összehangolását sürgették.

Dr. Madarász Sándor, Felnőttképzési Szakértők Országos Egyesület tiszteletbeli elnöke szólalt fel elsőként, előadásának témája „A szak- és felnőttképzés helyzete és perspektívái Magyarországon”.

Az egyik legsikeresebb intézmény, a dabasi Kossuth Zsuzsa Szakképző Iskolából hárman is szót kaptak, egymást kiegészítve mutatták be iskolájukat: Kosztolányi Gyula nyugalmazott igazgató, majd Stégnér Péter, a jelenlegi iskolai igazgató és Halász József, az Országos Közepes Szakképzési Szervezési Társulás projektmenedzsere.

Palotás József, a Kecskeméti Regionális Képző Központ igazgatója, aki a konferencia magyarországi társszervezője volt, a keresletvezérelt felnőttképzés modelljét; határon túli kiterjeszthetőségét mutatta be előadásában. Molnár György, a Békéscsabai Regionális Képző Központ igazgatója ezután átfogó képet adott sokéves törekvéseikről, eredményeikről, előadásának címe: „Új jövőkép, új minőség. Tudásgyesítés a Kárpát-medencében” volt. Az ő gondolataihoz kapcsolódott a PannonForrás programban évek óta szorosan együttműködő határon túli partnerek egész sora.

Felvidékről Cservenka János, a Hidaskúrti Középfokú Magán Szakintézet és Magán Kereskedelmi Akadémia igazgatója kapott felkérést, előadása arról szólt, hogyan tehetünk többet középfokú szakemberképzéssel a Felvidék magyar gazdaságának fellendítéséért., majd Gabri Rudolf, a nagykaposi Gordiusz Plusz igazgatója saját törekvéseik bemutatásával a szlovákiai magyar felnőttképzés helyzetéről és stratégiai alternatíváiról adott képet.

Kárpátaljáról Dr. Orosz Ildikó, II. Rákóczi Ferenc Főiskola igazgatója és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusok Szövetségének elnöke: „A kárpátaljai diákok lehetőségei az iskolarendszerű szakképzésben” című előadása után Dr. Váradi Natália, a beregszászi Felnőttképzési Központ elnöke felnőttképzési helyzetképet nyújtott Kárpátaljáról.

Keresztély Irma csíkszeredai tanfelügyelő a romániai magyar szakképzés és felnőttképzés helyzetéről és kihívásairól, Pásztor Gabriella, főtanfelügyelő pedig az oktatásügy erdélyi helyzetéről szólt.

A Vajdaságról is két érdekes előadás hangzott el. Soós Edit, Magyar Nemzeti Tanács Köztoktatási Bizottságának elnöke az „Iskolarendszerű szakképzés a Vajdaságban” témában fejtette ki véleményét, Sarnyai Károly, a Magyar-kanizsai „CNESA” Oktatási és Művelődési Intézmény igazgatója pedig konkrét esettanulmányban mutatta be, milyen az „Esélyt adó felnőttképzés a Vajdaságban”.

Végül Szlovéniából Písnjak Mária szólalt fel, előadásának címe: „A magyar nyelv a szlovéniai Muravidék szak- és felnőttképzésében”.

A konferencia támogatói a budapesti Szülőföld Alap, a Bécsi Kereskedelmi Kamara és Ilona Stüberl, a bécsi magyar étterem tulajdonosa voltak.

A Kaláka-Club az előadások szövegének megjelentetését is tervezi.

A konferencia végén a felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, partiumi, délvidéki, ausztriai és magyarországi résztvevők az alábbi **zárányilatkozatot** fogadták el:

Megállapítások:

1. **A Kárpát-medencei magyarság számára a szakképzés és felnőttképzés stratégiai jelentőségű kérdés.** Indokai:

- Növelhető a munkaerő-piaci esély a határon túli – jelentős számban vidéki illetve szóróványban élő – magyar közösség körében, akiket más intézmény-rendszerek keresztül nem, vagy alig lehet elérni,
- közösségformáló, identitáserősítő hatás érhető el,
- a szakemberek Kárpát-medencei szintű együttműködése, a közös program- és tananyagfejlesztés, valamint oktató-továbbképzés keretében integrálható a szakmai közösség,
- a magyar nyelvű iskolarendszerű szakképzés hozzáférhetőségének, tartalmának, minőségének esetleges hiányosságai korrigálhatóak.

2. **A Kárpát-medencében a magyar nyelvű szakképzéshez, felnőttképzéshez való hozzáférés eltérő mértékben biztosított, a feltételeket egyes területeken súlyos hiányosságok jellemzik.**

Javaslatok:

1. **A következő időszakban nemzetszabályozási döntéseket szükséges hozni a szak- és felnőttképzés egysége Kárpát-medencei rendszerének létrehozása érdekében, e mintaprojekt megvalósítására készen áll a 6 éve működő PannonForrás Kárpát-medencei Felnőttképzési Hálózat.**

2. Nem kihelyezett képzéseket kell megvalósítani, hanem **fejleszteni szükséges a határon túli magyar szervezetek tárgyi és humán kapacitásait**, továbbá képzési forrásokat kell számukra biztosítani.

3. A Miniszterelnöki Hivatal mellett **az érintett szaktárca(k)** (oktatásért, gazdaságfejlesztésért, foglalkoztatáspolitikáért felelős szaktárca(k) és **intézményeik bevonása szükséges**, mert a felnőttképzési, szakképzési beavatkozások akkor legsikeresebbek, ha összekapcsolódnak a Kárpát-medencei gazdaságfejlesztési programokkal. A szakágazati kérdések határon túli vonatkozásait a szaktárca(ak) és azok intézményeinél meglévő kompetenciákkal, professzionálisan indokolt kezelni.

4. A szak- és felnőttképzés fejlesztése során **figyelmet kell fordítani a szükséges eszközfejlesztésre, Kárpát-medencei szintű oktatói együttműködésre, tananyagfejlesztésre, versenyképes tudást nyújtó képzések megvalósítására.**

5. A támogatási szemlélet mellett **az együttműködés, partnerség elveinek érvényesítését javasoljuk**, ez intézmények közötti rendszerű együttműködést feltételez, szemben egyes programok elszigetelt támogatásával.

6. **A források biztosítása** az alábbi módon szükséges:

- **rövidtávon a nemzetszabályozási célokat szolgáló költségvetési források és az uniós támogatási formák összehangolása,**
- **középtávon kiemelt projekt indítása, szemben az összefüggéstelen, és az erőforrásokat szétforgácsoló pályázati lehetőségekkel.**

Bécs, 2010. április 23.

KATYIN MAGYAR SZEMMEL

A hétfalusi legények nagy része Észak-Erdélybe menekült magyar katonaként küzdte végig a második világháborút, a másik része román katonaként. Közülük sokan a Don-kanyarnál maradtak, akik túléltek Csíkszeredába, vagy Kolozsvárra menekültek. A világhéjes után, az életben maradtak nagy része hazajött családjához. Majálisokon, tűzoltóbálokon emelkedettebb hangulatban sokat meséltek háborús élményeikről, megemlékezvén az elesettekről. Először tőlük hallottam a katyini tragédiáról. Majd a Szabad Európa Rádió bővebb, és pontosabb beszámolója következett. A szocializmus, és a kommunizmus bukása után mindenki várta e kényes téma megoldását, de az orosz vezetőség folyamatosan elzárkózott. Végül Gorbacsov megtörte a jeget.

Andrzej Wajda Katyn című filmje hívta fel a világ figyelmét újra e történelmi eseményre, amely a kezdetektől hűen követi az elhurcolt lengyel tisztek és értelmiségiek történetét, a hátra maradt nők szemszögéből megközelítve a történelmi valóságot és a hazugságot. Mindezek után, pontosan hetven évre rá megtörtént a második katyni tragédia is, amelyben a lengyel állami és egyházi vezetés majdnem száz tagja vesztette életét.

A Szovjetunió 1939. szeptember 17-én támadta hába a német hadsereggel küzdő Lengyelországot, és foglalta el keleti részét, amelyre a Molotov-Ribbentrop-paktum titkos záradéka adott lehetőséget. Az orvátadás során közel 15 ezer lengyel katonatiszt esett fogságba, s a hatóságok sok rendőr-, illetve határőr tiszte is fogságba vittek, három nagy gyűjtőtáborban, Kozelszkben, Sztarobelszkben és Osztaskovban. Itt esett áldozatul az a néhány magyar is, akik a lengyel hadseregben vállaltak szerepet a lengyel-magyar barátság értelmében. Sztálin mindig is gyanakodva tekintett a lengyel hadseregre, annak is a tisztikarára, hiszen többségükben annak a lengyel arisztokráciának a tagjai voltak, amelyet erős hazafias szellem, és oroszellenes érzelmek fűtött már a cári elnyomás miatt is. A tartalékosok zöme pedig különféle értelmiségi pályákon dolgozott a civil életben, és Sztálin úgy vélte, ez a réteg lehet majd a jövőben minden szovjetellenes szervezkedés motorja. A lengyel foglyok első csoportját 1940. április 3-án szállította el a szovjet politikai rendőrség, az utolsót pedig május 12-én, a végállomás egy-egy Katynhoz, Harkovhoz és Kalinyinhoz közeli erdőségek volt. Napi háromszáz turnusokban történtek a kivégzések, és az NKVD hóhérai Walther típusú német pisztolyokat használtak. A foglyul ejtett lengyel polgári személyek nagy részét, több mint hatezer főt a Harkov melletti Dergacsiban mészárolták le ugyanígy. Olyan hazafias érzelmű civileket, főként értelmiségieket, politikusokat küldtek a halálba, akikről feltételezték, hogy harcot kezdenek majd a szovjet megszállással szemben. Még nem tisztázott viszont annak a több száz lengyel hadifoglyból és civilből álló csoportnak a tragédiája, amelyet a szovjetek a Fehér-tengerhez szállítottak, felraktak két nagy halászhajóra, majd a hajókat a nyílt vízen elsüllyesztették. Állítólag itt is volt néhány magyar civil. A tisztek kivégzésének közel ötszáz túlélője maradt, a hajók elsüllyesztésének azonban egy sem. A mészárlások hírért először Németország ismertette a világgal 1943 tavaszán, a Vöröskereszt akkor azonban nem volt hajlandó kivizsgálni az esetet, így a németek egy nemzetközi bizottságot hoztak létre az események kiderítésére. Ennek volt tagja a híres magyar patológus professzor, dr. Orsós Ferenc, akit 1945 után ezért háborús bűnössé nyilvánítottak. Moszkva mindvégig a németekre hárította a katyini tömeggyilkosságok felelősségét, ám az eset áruklódó módon nem került be a nürnbergi per németellenes vádpontjai közé. A hivatalos szovjet nyilatkozatok már a háború alatt igyekeztek meghamisítani a katyini tényeket. Lengyelországban 1945 után tilos volt a katyini kivégzésekről beszélni. Csúpan 1956-ban, az úgynevezett olvadás idején tűnt úgy rövid időre, hogy a lengyel társadalom megismerheti az áldozatok történetét, Wladyslaw Gomułka, a reformszellemű pártvezető azonban félt Moszkva bosszújától, és megvárta. Aztán hosszú csend következett, amelyet Mihail Gorbacsov tört meg 1990-ben. Arra utalt egy nyilatkozatában, hogy a Szovjetunió felelős a katyini erdőkben történt kivégzésekért. Két év múlva Borisz Jecsin több fontos katyini dokumentum másolatát is átadta Lech Walesának, többek közt az 1940. március 5-i, Sztálin által is jóváhagyott szovjet parthatározatát, amely elrendelte a lengyel tisztek kivégzését.

A dolgok azonban a mai napig sem kerültek a helyükre teljes mértékben. Vlagyimir Putyin a dokumentumok és a feltárt bizonyítékok ellenére kétségbe vonja, hogy a szovjetek végezték ki lengyel hadifoglyokat Katynban és térségében 1940 tavaszán. Most, a Wajda-film hírére pedig egyes moszkvai lapok is hasonlóképpen írtak. Az orosz katonai ügyészség hivatalos vizsgálatot indított az ügyben még az 1990-es évek legelején, s csak 2004-ben zárta le a nyomozást. Az ügyész-ségi akták – Putyin véleményével szemben – nem vonják kétségbe, hogy a szovjetek végezték ki a lengyel tiszteket, és a foglyul ejtett lengyel civileket Katynban, de azt állítják, hogy az nem háborús, illetve emberiességi elleni bűntett volt, hanem köztörvényes bűncselekmény.

Az áldozatok számát valószínűleg soha nem fogja pontosan megállapítani a történelemtudomány. Több bizonyíték is utal arra, hogy Moszkva fontos, az ügyvel kapcsolatos dokumentumokat semmisített meg 1959-ben. Az eddigi kutatások szerint 14.736 lengyel tiszte,

és több mint 10.600 lengyel polgári személyt végezték ki az NKVD a katyini vérengzésekben.

Az esztelen, brutális tömeggyilkosságnak két magyar áldozata is volt. Egyikük az 1897-ben Lengyelországban született, magyar családból származó **Oskar Rudolf Kuehnel**. A lengyel hadsereg századosi rangú hivatásos tisztjeként harcolt a náciak ellen. Szovjet fogságba esett, és az NKVD kozelszki lágerébe került. A katyini erdőben 1940 áprilisában gyilkolták meg. Holttestét 1943-ban hantolták ki. Megtalálták egyenruhájában személyes okmányait és jegyzetfüzetét, amelyben az utolsó bejegyzett dátum 1940. április 7. A másik magyar áldozat az 1890-ben Budapesten született **Korompay Emánuel Aladár**, a lengyel hadsereg századosa, aki Galíciában harcolt az I. világháború alatt. A háború után azonban nem tért vissza Magyarországra, hanem beállt Jozef Pilsudszki légijóába, amely 1920-ban is épp a Vörös Hadsereggel szemben védte a lengyel földet. A Református Főgimnáziumban érettségizett, a budapesti egyetemen filozófiából szerzett diplomát, majd átteleptült Varsóba. A lengyel hungariztika egyik úttörőjének tekintik, az első magyar–lengyel szótár szerkesztőjeként örögbíttette hírnevét. A varsói egyetemen dolgozott lektorként, ezzel egyidejűleg a magyar követség kultúratanácsosi posztját is betöltötte. 1939 szeptemberében mozgósították. Kérhette volna felmentését, mint kettős állampolgár és követségi alkalmazott. Nem így tett. A szovjetek foglyul ejtették és az NKVD sztobelszki lágerébe hurcolták. Noha Korompay Emánuel Aladár holttestét sohasem azonosították, neve szerepel a Harkovban kivéggettek jegyzékében. Varsói lakhelyének falára már 1992-ben emléktábla került, majd 2002-ben a varsói egyetem is emléktáblán örökítette meg nevét. A második világháborút családjából csak legidősebb lánya, Ilona érte túl. Márta lánya életét 1939 szeptemberében Varsóban nem bomba oltotta ki, Elzbieta 1943-ban a Gestapo fogságában kegyetlen kínvallatások után öngyilkos lett, felesége, Mieczyslaw koncentrációs táborban vesztette életét.

Katyin harmadik magyar *áldozatának* tekinthetjük **Orsós Ferencet**, aki 1879. augusztus 22-én Temesváron született. 1903-ban végezte el a Budapesti Orvostudományi Egyetemet, majd az első világháborúban orosz fogságba esett. A fogság után, 1918-tól a debreceni egyetem Kórhonctani Intézetének alkalmazottja. Már ott is nagy érdeklődést mutatott a patológia iránt. 1921-től a Törvényszéki Orvostani Intézet vezetője, ahol aktív, eredményes tudományos munkát végzett, így 1928-ban a MTA levelező tagjává választotta, és 1940-től 1945-ös kizárásáig rendes tag volt. 1935-ben pedig a Budapesti Orvostudományi Egyetem tanára, a Budapesti Törvényszéki Intézet vezetője lett. Az Orvosi Kamara képviselőjeként tagja volt a magyar parlament felsőházának. 1944 decemberében végleg Németországba távozott. Nyugdíjazásáig a mainzi egyetem képművészeti módszertan tanáraként dolgozott, és itt is halt meg 1962. július 25-én. Világszerte elismert, tekintélyes patológus volt, a németek ennek ismeretében kérték fel, hogy 1943 áprilisában végezzen vizsgálatot Katyn áldozatainak exhumálásánál. A német vezetés tudatában volt annak, hogy a vérengzés a szovjetek követék el, így minél szélesebb körből kértek szakmai vizsgálatot. Így felkérték a közvetlen szövetségeseket, a semleges országokat, a lengyel és a Nemzetközi Vöröskereszt képviselőit így kérték fel. Némi erőszakkal a fogságukba esett angolszász tiszteket is a helyszínre vitték, de felkérték a lengyel ellenállást, a londoni emigráns kormányt is. A vizsgálatot végző bizottság Orsóst választotta vezetőül. Az exhumálás 1943. április 29-től június 4-ig tartott; nyolc tömegsirt tártak fel 2730 tetemet azonosítottak, maga Orsós az idő alatt 150 tetemet vizsgált meg. A német visszavonulás folytán betemetették a sírokat. Sztálin parancsára a terület visszafoglalása után a szovjetek is vizsgálatot rendeltek el, *kiváló szakértőket* kérve fel. Alekszej Tolsztoj író s több metropolita megállapította, hogy a gyilkosság a náciakat terhelte; a meg szállóknak nyilatkozó kolhozparaszt megtagadta a németeknek tett előző vallomását, ami életébe került.

Katyin további története ismert; megromlik, pontosabban megszűnik a londoni lengyel kormány és a szovjetek viszonya. A szövetségeselek Sztálin hazugságát támogatják, altatják az ügyet, a vizsgálatot végzőket eltüntetik. A háborút követően Roman Martini lengyel ügyész – aki szorgalmazza a vizsgálatot – megölik. A gázettet a vizsgálaton részt vevő angolszász tisztek révén VI. György brit uralkodó és Churchill miniszterelnök is ismeri, de csak a hidegháború kezdetén ismeri el.

Orsós Ferenc a szovjet NKVD számára *fontos* tudós, ezért 1944 decemberében Nyugatra menekül, ahol az amerikaiak védelmét megkapja, de cserében hallgatnia kell. Budapesten külön szovjet csoport keresi. Intézetét felkutatják, iratait, vizsgálati eredményeit lefoglalják, és a megszállók elviszik. Orsós Ferenc a vérengzés időpontját az általa alkalmazott pollenvizsgálat, a koponyában történő mészlerakódás vastagsága, és a hullarovarok faja és nagysága alapján pontosan megállapítja. Az időpontot a tanúk, a fellelt iratok, az újságok és a tömegsírokra ültetett fák kora mind pontosan visszaigazolja. Orsóst Hóman Bálinttal együtt zárták ki az Akadémiairól. Orsós Ferenc rehabilitálása még várat magára. Munkásságának a nyilvánosságra hozatala nemcsak világraszóló tudományos elismerését segítené elő, hanem a magyar tudomány elismerését is.

BENCZE MIHÁLY

Szerbia: Választások, ismételten

(Kishegyes – Újvidék, 2010.05.08.) Az alcím „most”-ja június 6-án lesz. A belgrádi kormány negyvenmillió dinár (400 ezer euró) összeget különített el a Nemzeti Tanácsok (NT) megválasztására. A voksoláson az a 1 285 163 szerbiai, de kisebbségben élő polgár (az összlakosság 14%-a) vehet részt, akik május 21-ig feliratkoztak nemzeti tanácsaik névjegyzékére. A magyar közösség mellett (2002-es adatok szerint 293 299 lélek) listát állítottak az albánok, az askálik, bosnyákok, bolgárok, bunyevácok, vlahok, görögök, egyiptomiak! (814 fő), romák, románok, ruszinok, szlovákok, ukránok, csehek és a német közösség. A közel négyezer fős német kisebbség 13, javarészt német érdekeltségű egyesület tömörülésével, Andreas Bürgermayer elnökletével alakíthat tanácsot.

A Magyar Nemzeti Tanács (MNT) megválasztásakor 7 csoportosulás neve merült fel. Az általuk megnevezett jelöltekre adhatják le a vajdasági magyarok a szavazataikat. Ezáltal fog formálódni, arányos módon a 35 fős MNT.

Elsőként a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) „Magyar Összefogás” névre keresztelt jelöltlistája került a belgrádi döntnökök elé. A 35 nevet tartalmazó (tehát teljes) listát Dr. Korhecz Tamás vezeti. Őt a VMSZ párt tagjai és vajdasági magyar civil személyek (részben a párt holdudvarához tartozó értelmiségiek, egyházi képviselők, függetlenek) követik fele-fele arányban. A korteshadjáratot május 7-én kezdték meg, terveik szerint ötven települést fognak felkeresni.

Bár a törvény tiltja, hogy a többségi nemzet pártjai is részt vegyenek a választásokon, természetesen hagy kiskapukat is. Így jöhetett létre a (Borisz Tádiy államfő vezette) Demokrata Pártnak, a Humentis civil szervezeten keresztül teremtetett listája, mely a „Vajdasági magyarként Európába” nevet viseli, és Dr. Csengeri Tibor sebész főorvos, tartományi egészségügyi titkár vezeti. Sokak szerint ez a lista, nem csak optimista csengésű jelmondatával fogja tudni felvenni a versenyt a VMSZ névjegyzékével.

E két tömörülés mellett még a Magyar Polgári Szövetség (MPSZ) listaállítása tekinthető bizonyosnak. RácZ Szabó László pártja volt az a politikai alakulat, amely a (Pásztor István vezette) VMSZ és a kormányzó Demokrata Párt összefordulásával, Zentán a kiebrudalt Pásztorék helyébe ugrott be (miután a Vajdasági Magyar Demokrata Párt és a DP nem tudott dűlőre jutni). A június 6-ra formálódó 26 fős MPSZ-névsort, a VMSZ-ből tavasszal botrányos módon (Kasza József tiszteletbeli elnökkel közösen) kiugró Bunyik Zoltán, volt VMSZ alelnök vezeti.

A „64 Vármegeye Ifjúsági Mozgalommal” és a magyarországi Jobbikkal egy lapon emlegetett Magyar Remény Mozgalom is listát kíván állítani. Ugyancsak a törvény adta kiskapun átbújva vehet részt a voksolásokon a Nenád Csanak

vezette Vajdasági Szociáldemokrata Liga (LSV) is. Sokáig úgy tűnt, hogy Balla Lajos: Politizáljunk Másképpen Délvidékiek néven, értelmiségiekből összeállított listája is részt vesz a szavazáson. De április végén, egy általa sértőnek vélt cikk megjelenése után elállt a jelöléstől. Nem úgy a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete (VMPE), a Vajdasági Magyar Óvodapedagógusok Egyesülete és az Integrált Pedagógiai Egyesület MAMA névre keresztelt listája, melyet Nagy Margit, a VMPE elnök asszonya vezet majd.

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt nem fog részt venni a Magyar Nemzeti Tanács megválasztásában. Ágoston András pártja kétségsbe vonja a Tanács, mint „a vajdasági magyarság érdekérvényesítő, legális és legitim képviseleti testületének” létét.

Már a kampánynyitáskor kellemetlensége adódott a szerbiai kisebbségeknek, ugyanis a Köztársasági Műsorszóró Ügynökség (RRA) Tanácsa kimondta, hogy a listákon szereplő újságíróknak tilos megjelenniük a televízió képernyőjén, tilos dolgozniuk. E határozat érdekes fejleményeket szült a Vajdasági Televízió Roma Szerkesztőségében, mert mindahány dolgozó, szám szerint hatan, a Roma Nemzeti Tanács listáján szerepelnek. Mulatságos, hogy a Kisebbségügyi Minisztérium államtitkára újságírói kérdésre akként nyilatkozott, hogy a RRA határozata – szerinte – alkotmányellenes. (Ennek ellenére – ismerve a szerb törvényhozást – a Roma Szerkesztőség nekiállt munkatársakat keresni)

De nem csak a Vajdaságban keveregnek az indulatok. Március 22-én váratlanul lemondott tisztségéről Rádován Jelasity, a Szerb Jegybank 2004 óta hivatalban lévő elnöke. Bár nem szolt arról, miért távozott oly hirtelen, de gyanítható, hogy a több párt kényszerházasságából születő kormány belviszályai állhatnak a háttérben. Utódja Deján Soskity, a Bank Tanács volt elnöke lett, akinek, az euróhoz képest folyamatosan gyengülő dinárral kell felvennie a harcot. Szerbiának, a 2009-ben megítélt 2,87 milliárd eurós IMF-hitel harmadik részét, a javuló gazdasági mutatók miatt (tavaly még -3%-kal csökkent a GDP, jövőre már 2 százalékkal, 2011-ben 3-mal fog növekedni), nem kell teljes részben felhasználnia. Másrészt az Oroszország folyósította 200 milliárd dollár szívesen vette Belgrád. Ránka Szávity, a Szabad és Független Szakszervezetek Szövetségének elnök asszonya nem olyan derűlátó, mint egyes gazdasági szakemberek. Ő „forró nyarat” jósol az országnak, hiszen a munkanélküliek száma meghaladja az egymilliót, 650 ezer ember él a létminimum alatt, 350 ezer dolgozónak pedig a minimálbérből kell gazdálkodnia. Tömeges tüntetések kirobbanása várható tehát Szerbiában.

Jelentős előremozdulás történt, az idén épp 30 éve elhunyt Joszip Broz Tito, kommunista vezető 35 évig tartó uralma kezdetén, az 1944-45-ös évben elkövetett partizán népirtások ügyében. Hozzávetőlegesen 1 700 ezer ember tűnt el azokban az években, feltehetőleg a kommunista rezsim, Ozna nevű titkosszolgálatának tevékenykedése folytán. Most lehetővé vált a 65 évvel ezelőtti akták tanulmányozása. Ettől függetlenül a Tito-kultusz, a volt Jugoszláv tagköztársaságokban, köszöni szépen, elevenebb mint valaha. S bár a Nemzeti Tanácsok választására nem sikerült megalapulnia a Jugoszláv Tanácsnak, vezetői ígérik, négy év múlva már önálló szervezatként fognak szerepelni a megmérettetésen.

Belgrád és a két éve elszakadt (de Szerbia által el nem ismert Koszovó fővárosa) Pristina között oldódni látszik a feszültség. Vuk Jeremity külügyminiszter nem tagadta a híreszteléseket, miszerint Hasim Thaqi, koszovói miniszterelnökkel hamarosan tárgyalásokat kezdenek, de hangsúlyozta, Szerbia váltig ragaszkodni fog az ENSZ által hozott 1244-es számú határozathoz, mely biztosítja az ország területi épségét. A közös tanácskozáshoz való ülést megülsíthetja az április 29-én, Koszovó szerbek lakta részén történt bombarobbanás. A gyutacs meggyulladásához kellő lángot az okozta, hogy Pristina felszámolt több szerb tulajdonban lévő mobiltelefon-hálózatot.

Szerbiát is bevonták abba a közép-európai tervbe, amely a Duna menti országokat tömöríti egybe, legfontosabb elvként a folyó hajózhatóságának biztosítását fogalmazva meg. A Dunastratégia júniusban fog kikristályosodni, de addig is több alkalommal fognak találkozni a 14 tagország (köztük Ausztria és Magyarország) államfői.

Drágán Gyilas, Belgrád polgármestere adta át azt a TV-tornyot, amelynek elődjét 1999-ben bombázták le a NATO-harcgépek. Az új sugáradó 1 méterrel emelkedik magasabba a múlttá lett ősenél. Újvidéken azonban még a háború után 11 évvel sem építették újjá a Tarcál-hegyén valamikor büszkén álló televíziós-székházat; emellett késik a '99 után épített vasúti híd felújítása és a megígért negyedik Duna-híd építése. Hogy Belgrád mostohaként tekint a Vajdaságra, látszik szűkmarkúságából is, ahogyan a költségvetési pénzek elosztásakor viseltetett a tartománnyal szemben. 389 nagyberuházási tervből csupán 13 szól a Vajdaság területére, de ezért a 13-ért is hónapokig kellett csatározni a kormánnyal. Ha minden igaz, a Horgos-Újvidék közötti autópálya is tovább épülhet majd az idén. Amennyiben így történik, a valamikor a '80-as években megkezdett korridor 2014-re teljes hosszában el fog készülni. Ígéretek vannak: Szlobodán Milosevity, Milutin Mrkonyity (két-

Herta Müller

szer is: 1999-ben és az idén), Borisz Tádiy és Mirko Cvetkovity miniszterelnök is, az elmúlt húszegynéhány évben fényképezkedett a „hamarosan”, „pár éven belül”, a „tél végéig” megépülő autópályával a háttérben.

Szerencsére a kultúra ismét megörvendezettte a vajdaságiakat. A „12 legszebb magyar vers” elnevezésű mozgalom a Délvidékre látogatott április végén, Kosztolányi Dezső születésének 125. évfordulója ürügyén. Szabadkan 600 fiatal szavalt a Hajnali részség verset, Újvidéken pedig kétnapos konferenciát tartottak a költemény kapcsán. A budapesti Hungarofest – Égtájak Iroda május 14-e és 19-e között MadArt 10 címmel művelődési fesztivált szervezett Újvidéken. A rendezvénysorozat célja, hogy a kulturális értékek kölcsönös megismerésén keresztül segítse a délkelet-európai régióban élő népek közeledését és egymás megismerését. Ezzel egy időben tartják Szerbia-szerte a Múzeumok Éjszakája elnevezésű programot is. Hogy zöldül is Vajdaság, nem mindég csak sápadozik, pirul vagy mérgeiben vörösödik, bizonyos, hogy Bánátban (a kiterjedt fásítási akciók mellett) felépítik a tartomány első szélerőmű-parkját.

Lesz hol hűsölni hát a „forró nyár” és az MNT-választások hevében.

Kocsis Árpád

Erős, tekintélyes Magyarország

Folytatás az 1. oldalról

hogy a készülő módosításnak főleg gesztus értéke van. Az erőszakosan szétszakított kárpát-medencei magyarság együvé tartozását hivatott szimbolizálni. Ez önbizalmat és tartást kölcsönözhet a kisebbségben élő magyaroknak és végső esetben egyfajta biztonságot is ad. Lesz hová menekülni, ha egy kisebbségi magyar nemzetisége miatt végvesztébe kerül abban az országban, ahol él! Vélhetőleg attól nem kell tartani, hogy a magyar állampolgárság elnyerése arra ösztökélné a külhoni magyarokat, hogy tömegesen költözzenek át Magyarországra. Sőt, az így elnyert biztonságérzet erősítheti őket abban, hogy bátrabban kiálljanak jogaikért és nemzeti öazonosságuk megtartásáért, dacolva a nyílt és burkolt asszimilációs kísérletekkel.

A módosítandó ÁLLAMPOLGÁRSÁGI TÖRVÉNYNEK van még egy másik, igen lényeges üzenete is. Ezzel lehetővé válik, hogy a magyarországi hivatalok is magyarnak tekintsek a szomszédos országokban élő magyarokat. Ed dig ugyanis idegenként kezelték őket, úgy mint egy kínait vagy afgánt. Ugyanolyan állampolgársági vizsgát kellett tenni nekik is mint más bevándorlóknak. Most napvilágot látott adatok szerint, a magyar vizsgázók mintegy fele nem ment át az állampolgársági vizsgán. Ezt igen sokan megaláztatásként élték meg. De az eljárásnak nemcsak ezen a pontján, hanem egész folyamatában rideg magatartással találkozottak a hivatalokban. És, ha azt tapasztalták, hogy magyarul megmukkanni alig tudó kínai simán megkapja a magyar állampolgárságot, elgondolkodhattak a hivatalnokok megvesztegethetetlenségének kérdésén.

A KÉSZÜLŐ MÓDOSÍTÁSNAK VAN AZONBAN KISSÉ MESSZEBBRE mutató társadalompolitikai vetülete is. Magyar-

ország ezzel a törvénnyel végre elkezdheti a kilábalást a trianoni zsácutcából, amelybe a nagyhatalmak 1918-20-ban belekényszerítették, és azóta is ebben vergődik. Félreértés ne essék, nem területi veszteségekről van szó, hanem arról, hogy a magyarság többnyire tömbökben élő millióit, a nemzet egyharmadát, önkényesen idegen államok felügyelete alá helyezték, cinikus módon arra számítva, hogy előbb utóbb elveszítik identitásukat és beolvadnak az utódállamok nemzeti közösségeibe. Nos, ez az amiben súlyosan tévedtek. Ezt a tévedésüket sajnálatos módon a második világháború után megismételték. Előtte azonban, 1938-ban Münchenben, Hitlerrel egyezkedve, beleegyeztek (Nagy-Britannia és Franciaország) bizonyos, magyar érdekek szerinti, etnikai alapú határkiigazításokba. Majd a háború után, álszent módon, ezért ismét Magyarországot büntették meg. Tehát az igazságtalanul elszakított magyarok kérdése továbbra is, minduntalan felbukkan és problémát jelent, hol belpolitikai, hol külpolitikai vonatkozásban. És akkor még az elszakított magyarok kilencven éve tartó kálváriájáról nem is beszéltünk. Ez utóbbi talán még súlyosabb mint a magyarországi társadalom Trianonnal kapcsolatos traumája, amelyet a múltban sokszor, művileg vagy hatalmi szóval, a szőnyeg alá igyekeztek söpörni. Feloldására a rendszerváltozás után eltelt húsz év alatt sem került sor. Elsősorban a politikai akarati hiánya és részben a nemzetközi viszonyok állása miatt Magyarország csak toltta maga előtt ezt a problémát, amely társadalompolitikai vonatkozásai mellett, komoly erkölcsi problémákat is felvetett, különösen a 2004. december 5-iki eredménytelen népszavazás után.

A MAGYAR TÁRSADALOM A MOST LEZAJLÓTT VÁLASZTÁSOK UTÁN került abba a helyzetbe, hogy jó eséllyel feloldja a Trianon által okozott traumát. Ennek a folyamatnak az egyik lényeges eleme, a kárpát-medencei, szomszédos államokban élő magyarok viszonyának rendezése a magyar állam keretein belül. A benyújtott törvényjavaslat eltörli az érintett államokban élő magyarokkal szembeni diszkriminációt és számukra is lehetővé teszi a magyar állampolgárság megszerzését, csak úgy mint például a nyugatra kivándorolt magyarok számára, akik eddig is élhettek ezzel a lehetőséggel. Jogász szakértők szerint a magyar állampolgársági törvény a tervezett módosítás után sem fog ütközni semmilyen nemzetközi vagy Európa Uniós jogszabállyal.

A MAGYARORSZÁGGAL SZOMSZÉDOS ÁLLAMOKNAK DÖNTŐ TÖBBSÉGE, amelyeknek a területén magyar közösségek élnek, pedig hallgatólagosan elfogadja a magyar lépést, mert náluk is érvényben van a kettős állampolgárság intézménye. Egyedül Szlovákia reagált hisztérikus módon a magyar szándéokra. Robert Fico, a baloldali populista miniszterelnök, aki magyar főbiában szenved, súlyos ellenintézkedéseket helyezett kilátásba. Mivel Szlovákiában június 12-én parlamenti választások lesznek, és Fico pártjának a népszerűsége csökkenő tendenciát mutat, igyekszik a magyarellenességre mindig fogékony szlovák választókat, a Slotaféle Szlovák Nemzeti Párttal szemben, a maga oldalára megnyerni. Számos politikus és elemző Fico viselkedését választási kampányfogásnak minősíti és feltételezi, hogy a választások után megnyugszik a helyzet.

A SZLOVÁK BELPOLITIKAI ÉS TÁRSADALMI VISZONYOK ISMERETÉBEN azt kell mondanunk, hogy hiú ábránd abban bízni, hogy a választások után Fico tiltakozása a magyar kettős állampolgársággal szemben enyhülni fog. A

szlovák kormány és parlament az ő irányításával olyan törvényeket fog alkotni, amelyek megfélemlítik a szlovákiai magyarokat, hogy ne kérjék a magyar állampolgárságot. Konkrétan ultalt arra, hogy a Cseh Köztársaságban olyan törvény van életben, amely kimondja, hogy ha egy cseh állampolgár felveszi valamely idegen állam állampolgárságát, akkor automatikusan elveszíti a cseh állampolgárságát. Ez a törvény ugyan nemzetközi jogi vonatkozásban aggályos, de a szlovák nacionalistákat ez nem zavarja.

EMLEKEZZÜNK CSAK A NEMRÉG ELFOGADOTT ESZEMENT NYELVTÖRVÉNYRE. Nehogy valaki azt gondolja hogy majd az EU vagy az Európa Tanács szervei közbelépnek. A nyelvtörvény esetében láthatuk, hogy Brüsszelben és Strasbourgban milyen sumákolás folyt és folyik máig. Már ma borítékolható, hogy a magyar kettős állampolgárság megakadályozására hozandó várható szlovák jogszabályokat, amelyek nagy valószínűséggel emberjogi szempontból aggályosak lesznek, az európai intézmények ismét le fogják nyelni. Tehát végül a szlovákiai magyarok lesznek a szenvedő alanyai a történetnek. Ettől függetlenül szükséges bevezetni a kettős állampolgárság intézményét, hogy a többi ország magyar közösségei élhessenek vele. A szlovákiai magyarokat pedig talán megacélozza az újabb égbekiáltóan igazságtalan korlátozás és újra összefognak kisebbségi jogaik védelme érdekében, mint már többször az elmúlt két évtizedben. A szlovák nacionalisták sem lesznek mindig hatalmon, talán még egy ciklus kinéz számukra 2014-ig. De erre az időre lejáratoznak és a jobboldali pártok alakíthatnak kormányt, és akkor remélhetőleg a magyarok is újra kormánytényezőkké válhatnak.

VARGA SÁNDOR

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Dr. Csernay Jenő

Wiener Neustadt / Bécsújhely. Ez a 2. világháborúban annyit szenvedett osztrák város a magyar történelemkönyvek lapjaiba is beírta a nevét. Mátyás király elfoglalta 1487-ben, a bécsújhelyi várban beboszkodott a Nádasdy-féle összeesküvés két vezetője: Zrínyi Péter és Frangepán Ferenc, később II. Rákóczi Ferenc. A kivégzett Zrínyi és Frangepán emlékét latin nyelvű felirat őrzi a dóm falán és a vár egyetlen épen maradt tornyát ma is Rákóczi toronynak hívják. A város egyik csendes villasorában lakik Dr. Csernay Jenő orr-fül-gégész, miniszteri tanácsos, törvényszéki orvos szakértő, aki évtizedek óta fáradhatatlanul tevékenykedik az ausztriai magyarság érdekében.

Úgy tudom, hogy már nem praktizál, de a szakértői állását még megtartotta. Mi a feladata egy orr-fül-gégésznek a bíróságon?

A rendelőmet átadtam a fiamnak, Árpádnak. Ez volt az utolsó lehetőség, mert a törvény szerint már nem örökölhettek a praxisok. Pár évig szívesen dolgoztam volna még, de jól van ez így. Mint törvényszéki szakértő évi 40–50 szociális ügygel foglalkozom: korai nyugdíj, foglalkozási képtelenség, allergia, de baleseti pereknél is előfordul, hogy szükség van a véleményemre. Mindez nagy felelősséggel jár, hiszen emberek sorsa függ az ítéletektől. Hosszú évek tapasztalata után szigorú vizsgát kell letennie egy orvosnak, amíg kinevezik törvényszéki szakértőnek.

Mióta él Bécsújhelyen?

Az orvostudományi egyetem elvégzése után ide pályáztam. Meglehetősen orvoshiány uralkodott itt annak idején. Először beosztott általános orvos, majd asszisztens, a szakvizsga után orr-fül-gégész, aztán főorvos és osztályvezető főorvos helyettes lettem. Egész életemben rengeteget dolgoztam, a kórházban másnapoként éjjeli ügyelet, napközben betegellátás, operálás: mandula, orrgarat, polipok, tumorok stb. 14 év után magánklinikát nyitottam. El sem lehet képzelni milyen áldozatok árán, hiszen semmink sem volt, amikor ide kerültem. A feleségem is 56-os magyar és három fiút neveltünk. Bankkölcseket vettünk fel, kétszer is meggondoltuk, mire adunk ki pénzt, hiszen el kellett tartanom az alkalmazottaimat is. Hála Istennek egyre több beteg jött hozzám, hetente kétszer operáltam is. Egyenesbe jutottunk. A fiaim egyetemet végeztek és huszonkilenc év után ellátogathattam Magyarországra is.

Miért ilyen későn?

A gyerekeimet nyaranta ugyan hazaküldtem a rokonokhoz, de én jobbnak láttam nem menni. 1956 után elítéltek, az öcsém Kistarcsán ült, utána évekig rendőri felügyelet alatt állt, a levelezésünket cenzúrázták. Édesanyám se hozám, hanem csak egy müncheni ismerőshöz kapott útlevelet, így találkozhattam vele.

Miért itéltek el, mit csinált 1956-ban?

Ott kell kezdenem, hogy egy öt gyerekes pék családból származom. A pékségünket 1948-ban államosították. Két nagybátyám pap volt, így kétszeresen is osztályidennek számítottam: mások és klerikális. Még a gimnáziumba sem vettek fel. Pékségédként dolgoztam, aratni jártam, de voltam kukibusz és szénrakodó is. 1950-ben visszakapták a piaristák Budapesten a gimnáziumot, oda felvettek. Plébános nagybácsimnál laktam, onnan jártam iskolába. Érettségi után megint csak nem tanulhattam. Egy évig Inotán dolgoztam targoncásként, majd behívtak katonának a budaörsi híradós laktanyába. Távírási kiképzést kaptam. A forradalmat katonaként éltem át.

Katonaként azonnal értesült a forradalomról?

Hallottuk a híreket és október 23-án este lőszerezrel, puskával, teherautókkal kivezényelték minket a Bródy Sándor utcába a Rádióhoz az ÁVH-sok megsegítésére. Útközben arról beszélgettünk, hogy csak akkor lövünk, ha tüzelnek ránk. Az első teherautót felgyújtotta a tömeg, így mi az Üllői út felé kanyarodva a Rákóczi út felől képeztünk sorfalat. 8-10 ávos egy őrnaggyal próbálta kinyomni sikertelenül a tömeget az utcából. Az emberekre közvetlenül nem lőttek, csak a földre, de a visszapattanó golyóktól sokan megsebesültek. Mentők jöttek. A tömeg ide-oda hullámozott, már a Múzeum körút is tele volt. Este 8 körül odajött az ávos őrnagy hozzánk, hogy elfogyott a lőszerük, adjunk. Azt mondtuk, hogy nincs. A lőszeres ládákat hirtelenjében bedobáltuk a pinceablakokon. Egy kis idő múlva az ávos azt kérte a parancsnokunktól, hogy közösen nyomjuk ki a tömeget az utcából: „Eltársak, utánam!” kiáltotta és Kovács főhadnaggyal együtt elindultak a tömeg felé. Mi, kiskatonák nem mozdultunk. Ebben a pillanat-

ban ellőtték a tisztünk lábát. Az ávos szitkozódva rohant vissza hozzánk. Ekkor szabadult el a pokol, iszonyatos lövöldözés kezdődött. Berothantunk a közeli házakba. Egy hölgy teát hozott, a civilek fegyvereket kértek tőlünk, de nem mertük odaadni, hiszen névszerint felelősek voltunk a puskánkért. Közben az utcán fegyverropogás, halottak, sebesültek mindenütt. A hajnal felé bekövetkezett csendben gyalogoltunk vissza a laktanyába. Az úton szembe velünk orosz páncélosok közeledtek.

Amikor visszatértek a laktanyába milyen volt a hangulat a katonák között?

Egyértelműen szimpatizáns. Megbeszéltük, hogy népellenes parancsot nem teljesítünk, de a helyzetünk katonaként nem volt egyszerű. Már másnap behozták hozzánk néhány elfogott felkelőt. Falhoz állítva, feltartott kezekkel, lábujjhegyen kellett óráig állniuk, aki nem bírta pisztollyal ütést kapott a veséjére. Egy őrnagy különösen kegyetlen volt. Mi katonák nem mertünk szólni. A forradalom napjait a laktanyában töltöttük. November 3-án négyünket átvittek a Fő utcába rádiószolgálatot teljesíteni. Egymás után jelentkeztek be a repülőterek, hogy az oroszok körbezárták őket, mit csináljanak? A válasz: amíg az oroszok nem lőnek várni kell! Lehetetlen helyzet volt. Maléért elfogták, helyettes nem volt, a hivatalos magyar katonaság a forradalom oldalán állt parancsnok nélkül.

Mit érzett ezekben a napokban?

Néhányszor kiszöktek a laktanyából és hoztam a híreket. A családi hátterem révén a forradalom pártján álltam. Elkeseredve tapasztaltam az évek során, hogy az én szabadságszerető, bátor népem miként húzza meg magát és lép be a kommunista pártba előnyökért: lakás, tanulás, jobb állás, pénz. Templomba nem mertek menni, kereszteleés titokban. A katonaságnál a tisztek zöme gyorstalpalón végzett. Reggelente a Szabad Nép vezércikkét kellett kötelezően értékelni. Ennyi badarságot ritkán hallottam még, mint ezeken az „értékeléseken”. Néha beleszóltam, ez sem tett jót a káderlapomnak. Az oroszok bevonulása után kiszöktem a laktanyából. A Széna téren még folyt az ellenállás. Két napig közöttük maradtam, de a helyzet kilátástalan volt. A vár pincerendszerén keresztül eljutottam a nagybátyámhoz. Megérkezett a katonai behívóm. Úgy döntöttünk, hogy elhagyom az országot. Biciklin jutottam el Kapuvárrig, onnan gyalog majorokon keresztül, a Hadság csatarnáin át a határig. Az első nap egy burgenlandi bácsi hazavitt mákos téstára néhány menekültet. Hát ilyen jót már régen ettem! A kismartoni menekülttáborba kerültem. A mikrofon egész nap sorolta melyik ország, hány menekültet fogad be. Egyik reggel hallom: az innsbrucki egyetem 20 hallgatót vállal. Azonnal jelentkeztem.

Tudott németül?

Ja, nein, danke, widerschen. Ez volt a tudásom. Tudnék néhány vidám történetet mesélni ezzel kapcsolatban. A tiroliai segítőkészsége óriási volt: pénzt, ruhát gyűjtöttek, azonnal tanulhattunk. Engem egy idősebb orvos-házaspár befogadott a házába. Náluk laktam, ebéd a Kolpinghausban, szombatoként Hofrat Weimannék hívtak meg. Az egyetemen Prof. Sauser segített sokat. Három hónap után le kellett tennünk egy kémiai felvételt. A tesztlapokat kitöltötte a házigazdám fia, én meg kívülről bemaagoltam. A vizsga sikerült, ám utána elkezdett érdeklődni a docens az életemről. Elfehéredtem, kivert a verejték. Egy társam felvilágosította, hogy nem értem. A docens nevetni kezdett: Tè jó ég, mi lesz, ha ez az ember németül is megtanul! Így kezdődött az orvosi pályám!

Több, mint ötven éve él Ausztriában. Minden szál idekötí. Mégis sikerült mindvégig megmaradnia magyarnak!

Kezdetül tagja voltam az Innsbrucki Magyar Diákszövetségnek, részt vettem a Pax Romana Mozgalomban, a Magyar Cserkész-szülők Szövetségében, a Bécsi Magyar Egyházközség munkájában, motorja vagyok a bécsújhelyi magyar közösségnek. Minden hónap utolsó vasárnapján magyar misét tartunk baráti összejövetellel. Évtizedek óta fennálló nemzetközi magyar kapcsolataink vannak Ausztráliától Amerikáig. A gyerekeim, sőt az unokáim is beszélnek magyarul. Amire tényleg büszke vagyok: három unokám tanul a soproni Berzsenyi Gimnáziumban. Otthon vannak mindkét országban. Azt hiszem ez ritkaság. Örülök neki, van ki átvegye a stafétátot!

FERENCZY KLÁRA

SZAMOSI JÓZSEF EMLÉKÉRE

„Fogy és szikkad alattunk a talaj, melyből magyarságadatunk és nyelvi kultúránk forrásai felbuzognak. És mégis – élünk. Nem másként, csak mint kopár szírtén a havasi gyopár. De nem fel-emelő és példamutató élet az övé: azon a helyen győztesen nevetni a világba...?” Így vallott Szamosi József költő, író, szerkesztő, képzőművész életéről, hazaszeretetéről, aki nemrég, 98 évesen eltávozott közülünk.

Még az Osztrák-Magyar Monarchiában született, Szatmár megyében, Nagysomkúton, és kétéves volt, amikor kitört az első világháború. A Dunántúlon töltött gyermekévek után Budán érettségizett és a Pázmány Péter Egyetemen kapott történelem- és földrajz szakos bölcész diplomát. Az 1930-as években Németh Andor igazgató színházelméleti munkával bízta meg a Nemzeti Színház számára. Egy ideig ott volt külső lektor, majd a Magyar Színház szerződéses dramaturgja lett. – Foglalkozásánál fogva jól ismerte a népi írókat, költőket, drámaírókat, zeneszket, sokakhoz közülük barátság fűzte.

Első verseskötete, Kék ég az udvar felett címmel 1935-ben jelent meg. Szerkesztőtársával együtt adta ki az ú.n. Bónyai Akadémia Könyveket, amely a legjelentősebb élő magyar írók műveit jelentette meg sorozatban. Fontos beosztása miatt csak a háború vége felé hívták be katonának, és mint a marosvásárhelyi hadapród iskola honvédtanára került Németországba. Ott angol fogságba esett. A fogságban Szervátiusz Jenővel együtt kulturális foglalkozásokat szervezett, létrehozta az „Árpád Képző, és Iparművészeti Főiskolát”. Már a fogságban, de a későbbiekben is számtalan kispasztikát, szobrot készített, festett és rajzolt. Fogságából szabadulva Bajorországban maradt és 1951-től, a Szabad Európa Rádió indulásától nyugdíjba vonulásáig a Rádió belső munkatársaként dolgozott. Politikával soha nem

foglalkozott (!), a SZER legfelső, művészeti tanácsának tagja volt. Ezért csak kulturális és zenés műsorok rendezett, rádiójátékokat írt és adaptált. 1969-től haláláig a Münchenben megjelenő Életünk, az európai magyar katolikusok lapja egyik szellemi irányítója és olvasó szerkesztője volt.

Több verseskötete és prózája nyugaton jelent meg; 1990 óta Magyarországon is publikált.

1983-ban az ő tervei alapján készült el és került felállításra az ausztriai Mattsee községben azt a helyet jelölő emlékmű, ahol a második világháború végén a koronaörök elásták a Szent Koronát.

Sokat foglalkozott ausztriai és bajor magyar emlékek felkutatásával, megmentésével; Nagy Lajos király nyugati útjáról is írt. Feltárásait könyvekben is megjelentette Kecskeméten. 1999-ben a magyar emigrációban végzett páratlan kulturális tevékenységéért a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki. 91 éves korában portréfilmet készített róla Jánosi Antal, amit a Magyar Televízió sugárzott. A film befejező, Törvény c. verse így hangzik:

...egy levél lepergett a sárba...

a következő következik

szabály szerint

Törvény szerint

a következő mindig következik –

Egyetlen bizonyosság

hogy a rendből nem lehet kiszökni

Legfőbb okosság belátni hát:

semmi sem ment meg

s nem te vagy az első se végső a sorban

Bölcs és iszonyú elrendelés –

... egy levél megrezdült s lehullt a sárba...

a következő mindjárt következik

LEGYETEK JÓK!

J.A.

Fehér könyv az erdélyi magyar felsőoktatás kálváriájáról

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára „Agora” programjának keretében, a budapesti és a kolozsvári Bolyai Egyetem Barátainak Egyesületei rendezésében könyvbemutatót tartottak a *Fehér könyv az erdélyi magyar felsőoktatás kálváriájáról* címmel. A könyv felelős szerkesztője Somai József, a szerzők: Balázs Sándor, Bodó Barna, Csetri Elek, Gaál György, Kónya-Hamar Sándor és Somai József.

A Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem létesítésének 50. évfordulója alkalmából, 1995-ben alakult a Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete (alapító elnöke: Katona Szabó István) és a Bolyai Egyetemért Alapítvány. Megalakításukban mind magyarországiak, mind erdélyiek részt vettek. Céljuk, hogy a Bolyai Tudományegyetem erőszakos felszámolásának tényét közismertté tegyék és az újraindítás kezdeményezésére serkentsék az illetékes fórumokat. E célból jelent meg a *Fehér könyv az erdélyi magyar felsőoktatás kálváriájáról* című kötet is.

Az erdélyi, Kolozsváron működő Bolyai Tudományegyetemet 1959-ben szüntették meg úgy, hogy egyesítették Babes-Bolyai Tudományegyetem néven a kolozsvári román és magyar egyetemet. „Az egyetem egyesítés leple alatt gyakorlatilag felszámoltak egy önálló felsőfokú magyar tannyelvű intézményt” (Balázs Sándor).

A jelen levőket az MTA Könyvtárának főigazgatója, Náray-Szabó Gábor köszöntötte, a könyvet bemutatta Szabó T. Attila, a szerzők és a szerkesztők részéről beszédet mondott Bodó Barna, Kónya-Hamar Sándor és Somai József. A szerzők a könyvet „fehér könyvnek”, azaz „vádiratnak” szánták, amely megjelenik angol és román fordításban is.

A könyv dokumentum az erdélyi magyarság nemzeti közösségének fennmaradásáról is. 1581-ben Kolozsvárt Báthory István fejedelem alapította az első egyetemet, öt követően Bethlen Gábor Gyulafehérváron 1622-ben akadémiát létesített Az erdélyi iskolák az európai művelődés híres központjaivá váltak. 1872-ben megnyitotta kapuit a kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem, amely 1881-től Ferenc József Tudományegyetem elnevezéssel működött tovább, és amely „... pár évtized alatt európai viszonylatban ismertté és elismertté vált... Egy rangos tanintézményt záratnak be 1919-ben a román hatóságok” (Gaál György). 1919. december 1-jétől tehát – a gyulafehérvári román nemzetgyűlés ígérete ellenére – megkezdődött

az erdélyi magyarság szisztematikus leépítése. A megszálló román hatóságok erőszakosan megszüntették a magyar egyetemet, 1919–1940 között, „... kivéve az egyházi kézen levő teológiaiakat, magyar tannyelvű egyetem vagy más felsőfokú intézmény nem létezett Romániában” (Csetri Elek).

1919–1940 között a kolozsvári egyetem Szedre menekült, ott folytatta munkáját, majd miután visszatért Kolozsvárra, ahol értéktelentő tudományos és oktatói munkát végzett. 1945. május 28-án a román hatalom megszüntette az 1872-ben alapított egyetemet és létrehozta a Bolyai Tudományegyetemet, amely hatalmi szándék szerint azért jött létre, hogy előbb-utóbb felszámolják. „A helyzet valamivel bonyolultabb: 1940 után a volt kolozsvári román egyetem Nagyszebenben működött tovább. 1945-ben visszahozhatták volna ezt Kolozsvárra és akkori magyar egyeteméből hozzák létre a majdani – indulásakor még nem nevezik Bolyainak – magyar egyetemet. Nem így lesz: két egymást követő királyi rendelettel jön létre a két egyetem. Az egyetemi oktatást 64 ingatlan szolgált. Ezek közül 62 a román, 2 a magyar egyetemé lett. Ha a korábbi jogfolytonosságot meghagyják, akkor a magyar egyetemről „egy tollvonással” nem vehetik el az ingatlanok túlnyomó részét” (Bodó Barna).

Az 1956-os magyarországi forradalom ürügyként szolgált a régóta tervezett visszafejlesztésre, itt volt az alkalom, hogy a szeparatizmus vádjával illessék az egyetemet, sőt a „magyar nacionalizmus góciának” minősítsék. 1959-ben Babes-Bolyai Tudományegyetem néven egyesítették a kolozsvári román és magyar egyetemet, ez viszont a magyar egyetem felszámolását jelentette.

A romániai magyarság 1989–1990-es években a reménységek időszakát élte. Az „erdélyi magyarság úgy hitte, hogy Romániában olyan demokratikus rend megeremtése következik, amelyben lehetővé válik a nemzeti kisebbségek és azon belül a romániai magyar kisebbség jogainak biztosítása” (Somai József). Hitte tehát, hogy visszaállítják a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemet.

Bodó Barna *Egyetemépítés és multikulturalitás* című tanulmányában rámutat arra, hogy 1993-tól jelentős mértékben bővült a Babes-Bolyai Tudományegyetem keretében a magyar nyelvű

Folytatás a 9. oldalon

500 éve született Tinódi Lantos Sebestyén

(Tinód, 1510 – Sárvár, 1556. január 30.)

Fél évezreddel ezelőtt született a magyar nyelvű verses történetírás első komoly képviselője, a XVI. század legjelentősebb énekmondója, a magyar műzenei kultúra egyik megalapozó egyénisége, Tinódi Lantos Sebestyén. A Tinódi név születési helyére, a Lantos pedig mesterségére utal. Szerzeményeiben gyakran rejtett utalások tájékoztatnak életéről, a keletkezés helyéről, idejéről és körülményeiről. Tinódi polgári családból származott. Pécsen végezte iskoláit, tudott latinul és járatos volt a kottaolvasásban, sőt a dallamok lejegyzésében is. Műveinek gyökere a magyarság sorsfordító tragédiájában, a mohácsi vész okozta megsemmisülés fenyegetettségében fogant. 1541-ig Török Bálint szigetvári udvarában élt, munkásságát szerzeményei szentint igen elismerték. Buda eleste és ura fogságba esése fordulópontot jelentett életében. Ettől kezdve az egymással való összhangra és a török elleni elszánt viadalra buzdította a magyarokat. Mikor a törökök egyre nagyobb területet foglaltak el a Dunántúlon, Nagyszombaton, majd Kassán telepedett le. Családot alapított – öt gyermek apja volt – és innen járta az országgyűlések, csaták színhelyeit. Igényes előadására felfigyelt Nádasdy Tamás nádor, aki pártfogásába vette.

Tinódi a korabeli epika valamennyi műfaját ápolta. Írt széphistóriát (Jázon és Médea), bibliai históriát (Judit asszonyról; Dávid királyról). – Históriás énekeiben pontos, hiteles adatközlésre, megbízhatóságra törekedett. Közvetlen élményei alapján, hűen örököltette meg a törökkel vívott harcot (Eger vár viadaláról; Buda vesztéről; Török Bálint fogságáról stb.). A végvári vitézek – s az utókor – számtalanszor csak az ő históriáiból hallottak a messzire eső

vidékek egy-egy nevezetes eseményéről, s a nemzet kétségbeesett élet-halál harcáról. Az epikus jellegű, egyszólamú, lantkíséretes dalok szövegét és dallamát maga szerezte – a korra u. i. nem az olvasott, hanem az énekelt vers volt jellemző – és mikor tehette, elő is adta őket. Műveit dallamukkal együtt nemcsak lejegyezte, hanem 1554-ben Kolozsvárott Cronica címmel nyomtatásban is megjelentette. Ez az első sérletlenül fennmaradt magyarországi kottás nyomtatvány.

Kiderül belőle, hogy Tinódi korának bámulatra méltó zeneszerzője volt, aki ismerte a cseh-husza zenei áramlatokat és hallhatta a német reformáció dallamkincsét. Népi elemekből sarjadó, sajátosan nemzeti jellegű dallamainak tekintélyes része magán viseli a kor európai tánc- és egyházzenejének nyomát. Élő előadásban e művek színesek, hajlékonyak, s nem válnak egyhangúvá a sok versszak eléneklése során sem. Ritmusformáinak bőségére jellemző, hogy a 23 dallam 12 típushoz tartozik. A Cronica előszavában így vall a költő: „*Ez jelönvaló könyvecskét szörzeni nem egyébert gondolám, hanem hogy az hadakozó, bajvívó, várak-várasok rontó és várban szorult magyar vitézöknek lenne tanúság üdvességes, tisztósság megmaradásokra, az pogán ellenségnek mi módon ellene állhassanak és hadakozzanak... Készörítetém enmagamat ez szegín esszömmel ezöknek gondviselésére foglalnom, és ez egynéhány istóriát megírnom, öszveszednöm, és az kösségnek kiadnom, ki lenne az több krónikák között végelemközvet, kinek munkájába sokat fárattam, futostam, tudakoztam, sokat es költöttem. Igazmondó jámbor vitézöktül, kik ez dolgokba jelön voltanak, értekösztem. Sem adományért, sem barátságért,*

sem félelemért hamissat bé nem írtam, az mi keveset írtam, igazat írtam.. Ha valahol penig vétök volna benne, aszt ne én vétkömnek, hanem az kikötöl értekösztem, tulajdoníccsátok: és kérlek titöket, énnéköm megbocsássatok.”

Gyűjteményét „minden rendbéli tudós olvasó jámboroknak” és Ferdinánd királynak ajánlotta, aki 1553 augusztusában „az éneklés művészetében és a históriáknak magyar nyelven ritmusokba való ékes foglalásával” szerzett érdemeiért nemesi rangot adományozott neki. A magyar műzene első ékességei az ország három részre szakadásának idején, a politikai önrendelkezés kisiklásakor az összetartozás érzését ápolták. Lelkesítő hatásukra jellemző, hogy többnek népi változata is elterjedt. Néhány dalama egyházi népének formájában maradt fenn, egyik a kor cseh énekeskönyvébe is bekerült. Művészi értékekben leggazdagabb alkotása, a Kapitán György bajviadala erős hatást gyakorolt Balassi Bálintra. Szerzeményei a magyar művészetek számára később is forrásként szolgáltak, gondoljunk csak Arany Jánosra, Gárdonyi Gézára, Ady Endrére. Farkas Ferenc kantátát komponált Tinódi históriája Eger vár viadaljáról címmel. – A históriás énekek mesterének szobra áll Egerben, Dombóváron, valamint Budapesten a Népligetben és a szigetvári vár bejáratánál. Alakját Nádasdy Tamás nádor társaságában olajfestményen örököltette meg Orlai Petrich Soma. Kassán, egykori háza falán tábla áll. A Cronica énekeit Kobzos Kiss Tamás énekli. A műalkotások sora az első „hivatásos” költő, az első ismert magyar zeneszerző, a XVI. század eseményeinek hű krónikása, Tinódi Lantos Sebestyén emlékét őrzi.

RADICS ÉVA

Faludy György

Böröndi Lajos

Föltépt boríték a tavasz

*A megmosdatott rét, akár a reggel
frissen, s éhesen ébredő vadállat.
Nyers fények ébrednek a szemekben,
s a testben nyújtózkodó vágyak.*

*Élni akar minden a hosszú tél után.
Csak ámulok és nézem a tavaszt.
Irigyen és kétségbeesetten, hogy mindig
más arcot mutatott 56 év alatt.*

*S hogy e recsegő ropogó világban
Milyen semmiség mit ember alkotott.
„Van időm” – súgja valaki babitsi hangon,
„Van időm, én várhatok.”*

*Kint esik, az üvegen túli táj
ízeit érzem ajkamon.
Föltépt boríték a tavasz, csupa
eső és napsütés. És csupa izgalom.*

elfáradt idő lüktet

*fölrobbant étterem a világ
széthulló csónak
csókoklak miközben
sehol sem vagy*

*elhamvadt erdő az otthon
fölégett táj ez csak
szeretlek kimondanám
de nincs egy ablak*

*ami erre a világra nyílna
ajtó sincs s belül vagyunk mégis*

*elfáradt idő lüktet
fölkabzik az égig*

*nap süt hold ragyog
vége van: aztán mégis*

Leszámolás

*Már semmitől nem félni,
már nem megrettenni ha,
fölkapcsolják a villanyt, jelezve
hogy eljött az éjszaka.*

*Verset olvasol, NG NI-re
emlékező versét.
Sehol a magasbanhaza,
sehol a megálmodott otthonlét.*

*A ma csak árnyéka a tegnapnak,
ahol szorítottak iszonyú pántok.
A holnap elhaló sóhaja
a semmibe hulló világnak.*

*Miért is félnél? Már régen nem vagy,
veled már nem lehet mit tenni.
Még Babits s Kosztolányi jár eszedben?
Ők kik? Kérdezik tőled. Ennyi.*

FORMAGYAKORLAT, AMELYBEN ZORDOK A FENYŐERDŐBEN ÉBRED

Részlet MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR készülő regényből

Nyújtózkodott. Pár méterre egy erdei rigó kutatta csőrével a fővenyt. Párja türelmetlenül hívta vissza fészükbe. Ördögborák lengedeztek a regeli szellőben. Mellettük kékfefejejs-terítőre vett a fény. A földre hullt apró gallyak szomszédságában szirmait széttárva fogadta a dongót a harangvirág. Énekesmadarak zenebonájától visszhangzott a környék. A hatalmas fenyők alatt vadmacska keverte óvatosan az élelmet. Szinte hangtalanul lépetett előre, fejét körültekintően forgatta ide-oda. Sóvár szemekkel nézett fel a szorgoskodó fakopáncsra. Nem messze apró patakocsa csobogott, medrében hatalmas agancsú szarvas szüröcsölte a kristálytisza vizet. A parton szamócák vöröslöttek. Egy vastag törzs moháján mókus mászott lefelé. Amint elérte a talajt, két lábra állva néhány pillanatra mozdulatlanra vált. A fák fölött két szirti sas körözött. Szinte egymás után csaptak le a mélybe. Élénkület kezdett a szél. Zordok felkelt és elindult. Lábai alatt recsegtek-ropogtak a száraz ágak. Egy számára ismeretlen madár vészjeleket adott az erdőnek. A rigók felröppentek. Arrébb a vadmacska megállt, és szinte láthatatlanná vált. A szarvas elbődült, és rohanni kezdett. A mókus eltűnt. A harcos újra és újra hátra tekintett. Mögötte ott sötélt a fenyves. Lehajolt. Kezébe vett egy tobozt. Gyönyörködve nézte arányait. Oldalra fordult. Lábai előtt ibolyák illatoztak. Óvatosan húzta végig mutatóját száraikon. Felállt, és beleszippantott a levegőbe.

– Mindenütt vendég vagyok. Mégis: otthon érzem magam a vadonban, a nagyvárosi kocsmákban, kopár alberletemben és az edzőteremben egyaránt – gondolta, miközben kifelé ballagott az erdőből.

Nem tudom, miért, de közelebb érzem magamhoz a fenyveseket a lombhullató erdőknél, noha az utóbbiak inkább bővelkednek állatokban és növényekben. A homályban ég felé törő fenyők olyanok, akár egy-egy gótikus katedrális. És a csend, a hegyvidék csendje, amelyet már gyerekkorom kezdetén élveztem. Mintha beleszülettem volna. Sokan rettegnek attól, hogy egyedül maradnak ebben a csendben, mások itt találják meg a békéjüket. A rejtettség új távlatokat nyit. Amióta megámádom a medve, gyakran térek vissza oda, ahol találkoztunk. Fényképezőgépet viszek magammal. Egy lest tákoltam össze azon a helyen. Magamra zárom, és órákig ülök töprengve egyedül, amíg lemegy a nap. Az elején elkísért egyik-másik barátom, aztán elmaradtak. Nem is baj, zavart a csendben, ahogy korgott a gyomruk, és mocorogtak. Vadat idáig csak egyetlen alkalommal láttam – az erdész segítségével, akivel szembementem egy délután. A közeli faluból löttemet hozott ki a kedvemért, és kikötötte a lessel szemben a fenyő

törzséhez. Fejem kezeimbe temetve elaludtam. Amikor újra felnyitottam szemeim, azt hittem, álmodom. Egy világosbarna macskó lakmározott a dög beleiből. Mintegy tizenöt méterre lehetett tőlem. Óvatosan körülnézett, kiszakított egy jókora darabot a ló combjából, és hirtelen eltűnt vele a rengetegben. Nem értettem, miért sietett oly nagyon. Kisvártatva megfagyott ereimben a vér. Egy hatalmas fekete medve ereszkedett befelé az oldalom. Cammogó járásával mintha oldalmozgást is végzett volna. Kétszer akkora lehetett, mint az előle menekülő. Lehajolt. Orrát a tetem gyomrába mélyesztette. Hideg futott végig hátamon a csámcsogás hallatán. Fejét felemelve a les felé nézett. Úgy éreztem, mintha engem figyelne. Szemeim lestőttem. Egy perccel később a fényképezőgép mögül néztem vissza rá. Az exponáló hangra újra felkapta fejét a nagyvad. Idegesen fújta rohant el, én pedig arra gondoltam: fenyők között még a marcona medve is megszépül.

Farkas Wellmann Éva

Szerencsejáték, túl a nyáron

*Hogy mint esett, hogy feldobtam az érmét,
habár a távlat olykor újraírja,
bizonyítnám, ha lenne téje és mért,
elmondanám, s tudnád, mi volt a nyitja;
nem értelmeznéd értő-furcsa kegygel,
s bizonyítnám, ha lenne téje és mért
egy menettértyi személyvonatjeggyel,*

*hogy így történt: csak nyárnak volt a vége;
egy rosszulletnyit tartott amaz óra,
megkérdeznéd, nemrég volt, avagy rég-e,
s miért, hogy nem bírhattam végre szóra,
szerepelt-e még bárki más a tervben?
Megkérdeznéd, nemrég volt, avagy rég-e...
(Rutinból nyertem, mint a solitairben.)*

*A működési elv az ötven-ötven;
arány, mit dzsókerként ne nézz, de láss át,
visszaszámolt időt vagy tért a ködben,
vagy mindnek égen túli, torz imázsát;
– tudnád netán, e kártya-tét mit ér meg? –
visszaszámolt időt vagy tért a ködben,
vagy lassabb járását a kósza vének?*

S adá az Úr a vér rendes folyását.

Bálint Tamás

Micsoda idők jönnek

*O tempora megint csak és o mores,
ha alfélét mutatja is az élet,
még egy kanyargós körre hátha jó lesz.
Miként bitóhoz a sok elitétet
szólítják, úgy érkezett meg a kancsal
komornyik is a felségi paranccsal,
mi életet s hiányzott: hogy végre jókor
tanulhatom majd meg mi is a móres
és mekkora igazán az a tompor.*

Fehér könyv

Folytatás a 8. oldalról

oktatás, azonban az önálló magyar állami egyetem létrehozásának szándéka torzóban maradt. „Az egyetem ügyét paternalista módon kezelő román többség úgy viszonyul a helyzethez, mintha egyedül rá tartozna a megoldás kialakítása, neki volna joga egyedül – egyeztetés nélkül – kimondani, mi legyen jó a magyar kisebbségnek.” A román politika tehát szeparatizmusnak minősíti az állami magyar egyetem igényét. (Holott már a román történész, Nicolae Iorga, az I. világháború után párton kívüli miniszterelnök is megfogalmazta, hogy nem szabad megtagadni az erdélyi magyarságtól az egyetemi intézményeit.) 2004 őszén létrejött a Bolyai Kezdeményező Bizottság, amely szerint az egyetem ügyében 1989 óta nem történt érdemi előrelépés. Az érdekképviselőt a „nyomásgyakorlás” módszerét választotta, és nemzetközi fórumokhoz fordult, ahol „nemcsak igazságot szolgáltatnak, de a nemzetközi figyelem is ráirányul a romániai magyarság felsőoktatási helyzetének tarthatatlanságára” (Bodó Barna).

Zárszó helyett Kónya-Hamar Sándor becsapási hadműveletről, hangzatos ígéretekről, jogi családságokról és azok következményeiről beszélt. Szerinte az állami magyar egyetem létrehozása Erdélyben nem csak a romániai, de az európai demokráciának is igazi próbaköve. „Az pedig az Európai Uniónak, az európai közvéleménynek sem lehet és maradhat közömbös, hogy egy közel kétmillió, európai és saját hagyományait megőrző és ápoló közösség milyen sorsra jut... Európa kellős közepén milyen jövőt szánnak a kisebbségben tartott erdélyi magyarságnak, s egyben a tizenöt milliós lélekszámú, szét-darabolt és szétszórt, de európai összmagyarságnak is.”

BOROS ERIKA (Brassó/Budapest)

MAGYAR-BESENYŐ KAPCSOLATOKRÓL

Ausztriában, Géza fejedelem melki várát besenyő öregapja Tonuzoba védhette.

A hunok, avarok, magyarok, besenyők stb. egy töről fakadt népek lehettek. Bakay Kornél, Magyar Örökség-díjas régész az Erdélyi Szemmel XXII. évf. 2009/Tél, 12. oldal utolsó bekezdésében a Turul madárral kapcsolatosan azt állítja, hogy az magyar, még akkor is, ha a besenyőktől származna, mert a besenyők édes testvéreink voltak és több fejedelmünk felesége származott közülük. Történelmi tény, hogy a magyarok és besenyők hosszú ideig egymás mellett vándoroltak és laktak. Hol karöltve harcoltak mások ellen, hol pedig egymással is harcban állva éltek más rokon népekhez hasonlóan.

Annak ellenére, hogy a besenyők testvéreink lehetnek, történéseink az etelközi támadás miatt a magyarság legnagyobb ellenségévé pecsételték őket. A honfoglalást kiváltó körülményen kívül nem mutattak rá például arra, hogy a támadás révén a két nép újra keveredett és ez azt eredményezte, hogy a több ezer elrabolt lány és asszony csak magyarul tudott a besenyőktől született sok ezer gyermekéhez szólni, miközben a két nép között lelki és szellemi kötődés jött létre. Honfoglalóink között is voltak már besenyők. Herényi István Magyarország Nyugati Végvidéke c. művének a 92-105. oldalán arról értesít, hogy a Mátyusföldön megtelepedett Sűr vezér kazár-besenyő népe már a honfoglalókkal jött, valószínű elővédként és azért telepedet meg az ország legnyugatibb szélén. Ők a lechmezei vesztes csatában külön hadsereggel vettek részt, ahol vezérüket Súrt is elfogták, Lehellet és Bulcsuval együtt kivégezték. A későbbi besenyő bevándorlók (Sárköz, Rábaköz, Fertőtő) pedig a keveredések révén akár már félig magyarok is lehettek. A két nép nem csak az egymás közötti harcokban ejtett foglyokon keresztül keveredett, hiszen voltak átállások és közös házasságaik is.

Taksony fejedelemnek például a rangos besenyő Tolmács törzs vezére, Tonuzoba lányát vagy lánytestvérét hozta feleségnek. Így utóduk, Géza fejedelem félig besenyő volt. Közben a nász törzs népe is nálunk telepedett le és leginkább a határvédelemben kapott szerepet. Tőlük származnak a Tolmács és Tomaj helyneveink, amelyek még Ausztriában is, egészen az Enns folyóig terjedhetnek. Géza fejedelem idejében (970-997) Ausztriában a keze alatt lévő melki várat a rokon Tolmács törzs besenyői védhették. A vár előtt elhelyezkedő, valószínű a vár elővéd szerepét betöltő falvak: ÉNY-on Artstetten (= *tölgy*), DNY-on Ockert (= Ókút), közöttük az Enns közelében Samendorf (= *som*), nevüket másik 13 helynévvel együtt csak a magyarból tudják levezetni. Magyar helyneveink az Enns folyóig nyúlhatnak, amire Alsó-Ausztria helynévszótára (Etymologie der niederösterreichischen Ortsnamen) is rábólint. Szenzációnak számít, hogy kb. 1100 év eltelté óta Ausztria digitális térképén Artstetten határában egy Tumetzen (Tolmács ?), a mellette lévő Nussendorfban meg Petschenwiesen (Besenyőréti) nevű dűlőt találtam (németül a petscheneg = besenyő). Azonban valószínű, hogy a Melktől DNY-ra Petzendorf és Petzenkirchen települések neve, valamint a burgenlandi Olbendorf/Óbérben volt Tolmácsvölgy dűlőnév is Géza öregapjának, vagyis István király dédöregapjának a besenyőitől származik.

Ismert tény, hogy Géza fejedelemnek a besenyő anyja révén ereiben besenyő vér csordogált, de feleségének, Sarolt fejedelemasszonynak, István király anyjának is köze lehetett a besenyőkhöz, mert a történelmi Magyarországon lévő négy Sarolt helynév mind besenyő környezetben van. Sarród és Répcesarud (Frankenau, Burgenland) Sopron megyében, ahova Anonymus szerint már Zoltán fejedelem besenyő határőröket telepített. Sarud, a Tisza mellett, az abádszalóki besenyő környezetben, amelyről feltételezik, hogy ott István király dédöregapjának, a besenyő Tonuzobának a holtteste van elhantolva. Úgy látszik, a negyedik Sarolt helynevünk sem ok nélkül volt Erdélyben a Nagy Küküllő északi partján, hiszen a Küküllőt csak a törökből lehet levezetni, amely nyelven a besenyők is beszéltek. A terület pedig Sarolt őseinek, a Gyuláknak a szállásbirtoka volt. Gyula helyneveink közül is egyesek besenyő környezetben vannak. Így a Sopron megyei Gyula (Loipersbach/Lépesfalva, Bgl.). Valamint a Tolna megyei Gyulaj, Illyés Gyula ősi fészke, aki az Illyés Gyula pályaképe című műben magáról vallja, hogy eredete besenyő, amit szerinte: csontjai megtapogatása után az ottani besenyők után kutató antropológus Bartucz Lajos is helyben hagyott. A Maros folyótól északra fekvő területeket a történészek szerint honfoglaló törzsek szállták meg, ettől délre a Gyulák vetették meg a lábukat, Gyulafehérvár központtal. Ők az Árpádokkal ellentétben a bizánci keresztiséget vették fel és más politikát folytattak, amíg 1003 körül István király az utolsó Gyula nevű nagybátyját le nem verte.

A Gyulák mássága lehet, hogy honfoglalás előtt, akár a besenyő Gyula törzssel való házassági vagy más kapcsolatból ered, amivel Sarolt fejedelemasszony helyneveinek a besenyő környezetben való elhelyezkedése is magyarázható lenne. A honfoglaló magyaroknak nem volt Gyula (Jula) nevű törzse, csak a besenyőknek, amelyek éppen a Keleti-Kárpátok külső kanyarulatánál telepedett le, Erdély szomszédságában. A Sarolt és Gyula helynevek besenyő környezetben való elhelyezkedéséből, a Jula besenyő törzs megtelepülési helyéből és a Gyuláknak az Árpádokkal szembeni önállóságából, valamint abból is, hogy az irodalomban beköltözőknek említik őket, arra lehet következtetni, hogy az erdélyi Gyuláknak a besenyőkkel már a honfoglalás előtt vérségi kapcsolata jöhetett létre.

Ha ez megfelel a valóságnak, akkor a már félig besenyő Géza fejedelemnek, Sarolt fejedelemasszony személyében besenyő vérű felesége volt. Így utóduk Szent István királyunk ereiben, nagy arányban besenyő vér kellett, hogy folyjék.

A besenyőkkel közelebbi kapcsolatra utal, az István király Kisebb Legendájában említés is, miszerint ő magyar határőröket akasztatott fel az ország kapuira, mert azok a Magyarországra menekülésként lévő besenyőket raboltak ki. Egy másik bizonyíték, hogy a Géza fejedelem és Sarolt közötti házasságot besenyő származású, Beled nevű személy közvetítette, akinek Beled nevű határőr falvai Beled valamint Felső- és Alsóbeled (Ober- und Unterbildein, Bgl.) a nyugati végeken

találhatók. Nyilvánvaló, hogy a sok szempontból törökös jellegű magyar vezetőréteg már a honfoglalás előtt is keveredett, de biztos, hogy a keveredés később még nagyobb arányban folytatódott, mert Árpádházi királyaink 37 felesége közül egy sem volt magyar. A szolgáló népek azonban nem volt lehetséges ilyen sokrétű keveredésre. Ők legfeljebb a gyéren itt lakó szlávokkal keveredtek, akiket a törökös jellegű vezető magyar réteggel együtt hamarosan elmagyarosítottak.

Knieza István, Magyarország népei a XI. században című könyvének a 455. oldalától írja, hogy amíg pogány vezetőrétegünk nevei mint Jutas, Üllő, Tas, Töhötöm, Ákos stb. török jellegűek, addig a szolgáló nevek óriási többségükben a magyarból származnak, amelyek közül érdemes néhányat felsorolni: Fekete, Kесе, Fejér, Fehéra, Szőke, Tar, Tarsa, Tarcsa, Mag, Magló, Meddő, Ebed, Kölked, Ravasz, Gyisznyód, Farkas, Nyest, Csuka, Sügér, Csík, Bogár, Som, Somos, Búza, Kérő, Látó, Utó, Nyúzó, Leső, Kapó, Maradék, Játék, Nemhívó, Nemvaló, Hitlet stb. Ennek a szolgáló rétegnek köszönhető Magyarország helynévanyagának a magyar jellege. Nem az előkelő osztály, hanem a köznép nevezte el a falvakat, dűlőket és patakokat, tőlük vették át a szomszédságukban lakó, illetőleg később beköltöző szlávok, németek és oláhok a helyneveinket.

Knieza István azt is közli helynévkutatási munkájában, hogy az avarok leverése után bajor népelemek telepedtek Zala megyébe, a Balaton mellé, Pozsony környéke és a Rábaközbe. A magyar honfoglalók azonban ezeket a telepéseket elűzték vagy megsemmisítették. A kutatások során a honfoglalás előtti németiségből a XI. században egyetlen helynév vagy népcsoport sem volt már adatolható. Csupán Ódenburg/Sopron, Wieselburg/Moson, meg néhány folyónév, de ez nem azt jelenti, hogy itt németek voltak. Ezek a nevek a határainkon túl összefüggő tömbben élő németajkúak emlékezetében maradtak meg, hiszen a városok közel voltak, a folyók meg náluk eredtek.

Feltűnő, hogy a magyarság a XIV. századig az egész mai német nyelvterületen (Burgenlandban) egyetlen német víznevet sem vett át, helységnevet is csak négyet-ötöt, míg a németek majdnem egész helynévanyaga a magyarból, vagy a szlávból származik. Ez a tény pedig világosan mutatja, hogy a magyarság itt a X. illetve a XI-XII. században számba vehető német lakosságot nem találhatott. A XI. századtól megkezdődött ugyan a bevándorlás, de a terület németajkú többségűvé csak a XV. századtól kezdve vált, amiben nagy része volt a német eredetű egyházi és világi birtokoknak (hospeseknek= vendégeknek), akik birtokaikra az alpesi tájakról németajkú telepéseket hoztak. A különben is gyérebben lakott egykori nyugati gyepeülvén (ütköző zónában), amelyet túlsúlyban a magyarokhoz csatlakozott rokon népek védtek, az elnémetesítés a Batthyányiak és Esterházyak idejében sem szűnt meg. Ők az osztrák területekről az ellenreformáció elől menekülő németajkú protestánsokat fogadták be. A végleges elnémetesítést a török háborúk által kiirtott, egykori magyar, besenyő, kékkend és székelly határőrök helyére hozott német és horvát ajkú telepések fejezték be.

DR. SOMOGYI LÁSZLÓ

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

G. Verdi, La Traviata, opera – Opern Air Festsspiele Garsam Kamp; júl. 16.– aug. 8.

G. Bizet, Carmen, opera – Operklosterneuburg, Klosterneuburg; júl. 10. – aug. 3.

H. Purcell, Dido und Aeneas, opera – Festival Retz; júl. 1–11.

J. Offenbach, Pariser Leben, vígopera – Baden bei Wien, Sommerarena; júl. 10.-től naponta

J. Strauß, Wiener Blut, operett – Baden bei Wien, Sommerarena; jún. 19-től naponta júl. 10-ig

J. Strauß, Eine Nacht in Venedig, operett – Schlossfestspiele Langenlois; júl. 22. – aug. 14.

T. McNally, D.Yazbek, The Full Monty-Ganz oder gar nicht, musical – Amstättén; júl. 21. – aug. 14.

A. Tschechow, Der Bär, színmű – Stift Altenburg; júl. 10. – aug. 1.

W. Shakespeare, Hamlet, színmű – Sommerspiele Perchtoldsdorf; júl. 8. – aug. 1.

F. Koselka, Scherben bringen Glück, komédia – Stadttheater Berndorf; jún. 22. – júl. 18.

J. Nestroy, Zu ebener Erde und erster Stock, bohózat – Maria Enzersdorf; júl. 23. – aug. 15.

Nyári koncertek, Tonkünstler-Orchester – Grafenegg, Schloss; jún. 17., 18., júl. 3., 10., 17.

Gyermeknap, zenei kaland (3–6 éves gyermekeknek) a Tonkünstler Sextett közreműködésével, koncert – Grafenegg, Schloss; jún. 21. Nyári Gála, koncert – Grafenegg, Wolkenturm; jún. 17., 18.

Jakob Prandtauer – Leben im Barock, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; 2011. febr. 15-ig

Max Weiler. A festészet természete, kiállítás – Klosterneuburg; Essl Museum; aug. 29-ig

Egy város önéletrajza, kiállítás – Krems, Kunstraum Stein; szept. 26-ig.

Ironimus, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; jún. 15-ig

Római Ünnepszeg Carnuntumban – Carnuntum; jún. 12., 13.

Bécs

Balettgála, új produkció – Volksoper; jún. 29. (premiere), 30.

J.Offenbach, Orfeusz az alvilágban, operett – Volksoper; jún. 5., 8.

Euripides, P. Hauden, Helena, színmű – Burgtheater; jún. 10–13., 15–17., 19.

D. Glattauer, Alle sieben Wellen, színmű – Kammerspiele; jún. 4., 7., 8., 9., 12., 17–19., 26.

A. Schnitzler, Das weite Land, színmű – Josefstadt Theater; jún. 4., 5., 7., 8., 12., 17–20.

R. Orloff, A Capital Affair, színmű – Vienna's English Theatre; máj. 24. – júl. 3.

A fuvolával meseországba, zenés gyermekprogram – Musikverein; jún. 8–13.

Thomas Bernhard és a színház: Salzburg-Bécs, kiállítás – Österreichisches Theatermuseum; júl. 4-ig

A törökök Bécsben, kiállítás – Jüdisches Museum; okt. 17-ig

A herceg, mint gyűjtő, kiállítás – Lichtensteinmuseum; aug. 24-ig

Gustav Mahler és Bécs, kiállítás – Österr. Theatermuseum; okt. 3-ig

Burgenland

W.A. Mozart, A varázsfuvola, opera – Steinbruch St. Margareten; júl. 28. – aug. 15.

B. Smetana, Die verkaufte Braut, opera – Schloss Tabor, Neuhaus am Klausenbach; aug. 5., 7., 8., 13., 15.

F. Lehár, Der Zarewitsch, operett – Seebühne Mörbisch; júl. 15. – aug. 8.

Das Dreimäderlhaus, daljáték – Schloss Kittsee; júl. 22. – aug. 8.

Klasszikus sztárok, koncert Elina Garanca, Marcelo Álvarez és Barbara Fritolli énekel – Eisenstadt, Schloss; jún. 24.

(R)evolution, divat kiállítás – Halbturn, Schloss; okt. 26-ig

Felső-Ausztria

J. Ulrich, Campo Amor, modern tánc – Linz Landestheater; jún. 2., 17., júl. 1.

G. Puccini, Madame Butterfly, opera – Linz Landestheater; jún. 6., 14., 24.

W. Hiller, Das Traumfresserchen, opera gyermekeknek – Linz Kammerspiele; jún. 13., 18.

A.Csehov, Drei Schwestern, színmű – Linz, Kammerspiele; jún. 12., 17., 19., 24., 26.

Szaxofon és orgona, J.S. Bach, Ch.W. Gluck műveiből – Bad Schallerbach, Katholische Kirche; jún. 16.

Kúrakoncertek – Bad Schallerbach; jún. 5., 12., 19.

You never know what will happen next, kiállítás – Linz, Kunstmuseum Lentos; dec. 31-ig

Gerhard Trumler, kiállítás – Bad Ischl, Photomuseum; júl. 25-ig

Goldhauben – Ziatare Traditionelle Kopfbedeckungen aus Slawonien und Oberösterreich, kiállítás – St. Florian bei Linz, Sumerauerhof; okt. 31-ig

Karintia

Komödienspiele Porcia: N. Nestroy, Höllenangst; G. Feydeau, Die Liebesfessel; W. Hasenclever, Ein besserer Herr; D. Fo, Der Dieb, der nicht zu Schaden kam; W. Müller, Overthe Rainbow; J. Tardieu, Die Liebenden in der Untergrundbahn; A. Ladumer, Kalif Storch műveit játszásk valamint Peter Simonischek és Brigitte Karner olvasnak fel, színmű – Spittal/Drau, Schloss Porcia; júl. 15. – aug. 31.

Flamenco elementar, tánc – Villach, Congress; aug. 8.

Doric String Quartett játszik, klasszikus koncert – Tiffen, Bergkirche Tiffen; júl. 29.

Belcanto, koncert – St. Paul in Lavantal, Benediktinerstift; júl. 6.

Kiki Kogelnik & Werner Berg, kiállítás – Bleiburg, Werner Berg Galerie; okt. 31-ig

Wolfgang Hübsch Thomas Bernhardot olvas, Der Theatermacher – Ossiach, Stift Ossiach; júl 25.

Salzburg

Ch.W. Gluck, Orfeo es Euridice, opera – Salzbrug, Großes Festspielhaus; júl. 31., aug. 8., 13., 19., 21., 24.

R.Strauss, Elektra, opera – Salzburg, Großes Festspielhaus; aug. 16., 20., 23., 28.

Ch. Gounod, Roméo et Juliette, opera – Salzburg, Felsenreitschule; aug. 10., 13., 16., 18.

B. Slade, Jahre später, gleiche Zeit, színmű – Salzburg, Kleines Theater; júl. 6., 7., 24., 25.

A nagy világszínház, 90 éves a Salzburgi Ünnepi Játékok, kiállítás – Salzburg, Neue Residenz; okt. 26-ig

Jön a cirkusz!, bábkiállítás – Salzburg, Spielzeugmuseum; 2011. jan. 9-ig

Stájerország

Styriarte: B. Smetana, Má vlast, Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábora és Blaník (megnyitó), koncertek, irodalmi előadások – Graz, Grazer Stadtkrone, Heimatsaal, Helmut-List-Halle, Herz-Jesu-Kirche, Landhaushof, Mausoleum, Minoritensaal, Schloss Eggenberg, Stefaniensaal, Stübing, Freilichtmuseum, Stainz, Pfarrkirche, Hirtenfeld; jún. 25. – júl. 25.

Nagy Sándor, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; nov. 1-jéig

Tirol

Tanzsommer, nemzetközi táncprogramm – Innsbruck, jún. 15. – júl. 15.

Otto Schenk zum 80. Geburtstag – Innsbruck, Congress jún. 18.

Rainhard Fendrich koncert – Innsbruck, Congress; okt. 25.

Sankalpa: Shekhar Kapur és David Adjaye fényjátéka, kiállítás – Wattens, Swarovski Kristallwelten; jún. 19. – nov. 7.

Vorarlberg

TANZ IST Fesztivál, modern tánc – Dornbirn, Spielboden; jún. 10–19.

Zene Fesztivál, a középpontban: Oroszország – Feldkirch; jún. 2–13.

Schubertiade, F. Schubert koncertek – Schwarzenberg, Angelika-Kauffmann-Saal; jún. 18–27.

KUB Projekt Antony Gormley/Horizon Field, kiállítás – Kunsthau Bregenz; aug. 31-ig

A Vorarlbergi Tartományi Múzeum előrelátatólag 2013-ig átépítési valamint újraépítési munkálatok miatt zárva lesz

Európa ajánlat

Egon Schiele, emlékkiállítás a festő születésének 120. évfordulójára – Egon Schiele Art Centrum, 38101 Cesky Krumlov, Široká 71 Csehország; naponta okt. 31-ig

Válogatta HOMONNAY LEA

VERSEK A MAGYARSÁGRÓL

Kosztolányi Dezső: Magyarul: „Az a tény hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb él-ménye, melyhez nincs fogható. Nem külsőleges valami, mint a kabátom, még olyan sem, mint a testem. Fontosabb annál is, hogy magas vagyok-e vagy alacsony, erős-e vagy gyenge. Mélyen ben-nem van, a vérem csöppjeiben, idegem dúcában, metafizikai rejtélyként. Ebben az egyedülvaló életben csak úgy nyilatkozhatom meg igazán. Naponta sokszor gondolok erre. Épp annyiszor, mint arra, hogy születtem, élek és meghalok.” (Nyelv és lélek)

Mindnyájunkat foglalkoztat a kérdés: „Mi a magyar?” Ezzel a címmel jelent meg 1939-ben Szekfű Gyula jelentős antológiája, benne Babits Mihály, Kodály Zoltán, Keresztury Dezső, Eckhardt Sándor és mások tanulmányaival. Pl. a „bánki sértődésről” Babits ír, az önismeretről pedig, mely a „szellem legelső kötelessége”, Szekfű vall.

Ezúttal csak a versek közül válogatunk. „Büszke magyar vagyok én, keleten nőtt törzsö-ke fámnak, / Nyugati ég forró keblem nem tette hideggé” – írja Kölcsey. „Magyar vagyok. Leg-szebb ország hazám / Az öt világrész nagy terü-letén – vallja Petőfi. „Hazádnak rendületlenül / Légy híve, oh magyar” – figyelmeztet Vörösmar-ty. „Hallottad a szót: rendületlenül” – vallja Arany János.

És hányféleképpen szólnak ezek a versek! Petőfi a szülőföldről, Juhász Gyula a szegedi Tisza-part múltjáról, Kosztolányi az ifjúságát idéző Üllői úti fákról ír, míg Áprily Lajos az er-délyi „enyedi csendet” idézi, Tóth Árpád a kör-úti hajnalt, Arany János pedig Nagyszalontát: ”Szülőhelyem Szalonta, / Nem szült engem sza-lonba”. Vörösmarty keserűen kérdezi: „Mi a világ nekem, ha nincs hazám?” Berzsenyi meg-közelítése örökérvényű, máig ható: „minden ország támasza, talpkőve a tiszta erkölcs.”

Gyakran a magyar múlt tragikus eseményei-

re tekintenek vissza a költők: Mohácsra, Vilá-gosra stb. A történelmi leckébe csupán a vesz-tes csaták, a keserű pesszimizmus fér el: „Muhi. Mohács. Majtény. Világos. / S ami közte. Elő-tte. Utána. / Török áfium. Német maszlag. (Ilyen áfium. Olyan maszlag)” – írja Simonyi Imre. És Kormos István a Katalánok című versében „, a Don sárga iszapjába temetett / Döbling falába élve temetett / Szárszó, Abda gödrébe temetett” halottainkról vall.

Azonban szembe is kell szállni e tragikus szemlélettel! Maga a költő, Simonyi Imre a tör-ténelmi leckéről szóló vessoraít szenvedélyes, indulatos kérdéseivel folytatja: „Hát József At-tila!? Hát Kodály!? Hát Krúdy!? Hát Németh László!? Tehát büszkének kell lenni szellemi ér-tékeinkre!

A nagybetűs Történelem, az első világhábo-rú utáni igaztalan békediktátummal, Trianon-nal sújtja a magyar nemzetet, országrészeket elszakítva.

Kosztolányi Európa költőihöz fordulva szóla-tatja meg a magyar költők sikolyát a magyar ro-mokon. Juhász Gyula pedig a Magyar Straszb-urgokat gyűjti össze (Pozsony, Máramaros szí-get, Nagyvárad, Arad, Szabadka, Újvidék, Csák-tornya). Móricz Zsigmond Kesergő-verset ír, Querela Hungariaet, Karinthy Frigyes fiához in-tézett költői levelében fogalmazza meg e fájdal-mas csodát – azt, hogy levágták a kezét, lábát, és fáj, ami nincs. „Ha ezt hallod majd: Kolozsvár, és ezt: Erdély, és ezt : Kárpátok – meg fogod tud-ni, mire gondoltam.” És az egyik legnagyobb magyarság-verset, a Psalmus Hungaricust Dsida Jenő írja meg 1936-ban: „Epévé változzék a víz, mit elnyelek, / ha téged elfelejtelek!”

A magyarság-érzés összetettségét jól érzé-kelteti József Attila Hazám című szonett-ciklu-sa, melyben az „ezernyi fajta népbetegség” szinte szociografikus hitelességű ábrázolása után hű-séges szívvel kiált fel hazájához: „Adj magyar-ságot a magyarnak, hogy mi ne legyünk német

gyarmat!” A költői körkép az antifasizmussal fo-nódik össze pl. József Attila Levegőt! című ver-sében. És a mindenétől megfosztott Radnóti Miklós „mégis”, üldözötten is szeretettel vall ha-zájáról: „nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország”.

Milyennek kellene lenni a jó magyarnak? „Mégis egyszóval magyarnak lenni annyí, mint latinnak, görögnek, németnek, japánnak, baszk-nak vagy andorrainak / tehát: embernek lenni, így és itt, úgy és ott, bárhol a világon. Se több, se kevesebb.” (Nádor Tamás)

Ady bírálja a civódó magyart, Illyés A faj vé-dőiről szól, Kosztolányi játékos rímekkel szól Esti Kornél rímeiben komoly hazafiúi kérdésekről: „Kassa. / Csak arra vár, hogy egyszer Rákó-czi kürtjeit megrikassa.”

A második világháború után is nehéz volt a magyar sors szovjet mintára, ál-szocializmus-ként. Erről az időszakról írta 1950-ben Illyés Gyula az Egy mondat a zsarnokságról című ver-sét – szinte Eluard szabadság-versére feelve. Íróink egy részét hallgatásra kényszerítették.

Karig Sárát politikai fogolyként a Szovjetunió-ban levő vorkutai táborba vitték, Lengyel Jó-zsef szibériai táborokban, száműzetésben töltött éveket, évtizedeket. 1956 után számos író börtönbe került (Zelk, Déry, Tardos, Buda), má-sok külföldre menekültek.

A magyar költészet Illyés szavaival „ötágú síp” lett. Határainkon túl élve: erdélyi (pl. Lászlóffy Aladár, Kolozsvár), felvidéki (pl. Gál Sándor, Kassa), vajdasági (pl. Fehér Ferenc, Újvidék), kárpát-aljai (pl. Vári Fábián László, Vári), nyu-gati (pl. Thinsz Géza, Stockholm).

Befejezésül hadd idézzük a Cambridge-ben élő Gömöri György szavait: „A költő még hisz a sza-vakban.” És első személyben így ír: „Ha vallanom kell, hová tartozom, / elmondom: abból adtam, amit hoztam. (Az almafát meg nem tagadhatom” 1993. Őszi magánbeszéd, Quasimodo-díj).

SEKÉR ENDRE

Lator László

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A dagerrotípia és a fénykép elsorvasztotta a portréfestészetet. A fényérzékeny lemez a töké-letes hasonlóságon és a rideg objektivitáson túl lehetővé tette, hogy utólagos beavatkozással le-töröljék az arcképről a lelkiállapotról árulko-dó utolsó grimaszt is, azt a jellemző ráncot, amely még őrizte az egyéniség jegyét.

A halotti maszkszerű fényképek világában csupán a gúnnyrajz egyik alműfaja, a portréka-rikatúra jelent bizonyos ellenpontot. A karika-turista ugyanis itt ellen-retusálást végez: a lát-szólag mellékes részlet kinagyításával nemcsak az arcot, de a rajta árulkodóan kirajzolódó jel-lemet is körvonalazza. A jó portrékarikatúra ezért nem csupán szolid rajztechnikát, hanem kiváló emberismeretet is követel.

Léphaft Pál groteszk arcképcsarnoka ilyen szempontból sajátos jellemtanulmány.

A karikatúra műfaján belül a portré ellent-mondásos alműfajnak számít. A napi karikatú-ra ugyanis a lehető legnagyobb mértékben álta-lános, és ennek köszönhetően közérthető nem csupán egy szűk közösség, hanem az egész em-beriség, nemcsak egy kor, hanem korok számá-ra. A portrékarikatúra ellenben a lehető legna-gyobb mértékben egyedi, ezért csak ott és akkor töltheti be funkcióját, ahol és amikor a megraj-zolt személy közismert: megbecsülésnek vagy utálatnak örvend.

KLEMM JÓZSEF

Feliratok a léttelenség határán

„*Elment a fény vándora*“ címmel búcsúztatta János Antal a Bécsi Napló hasábjain (2009/5. sz.), ő ugyenezen címmel portréfilmet is készített róla. Fele-sége, Éva drámai hangon értesített utolsó heteiről, mígnem megérkezett bizonyoságul: 2009. augusztus 9-én „Vince itt hagyott bennünket...” A halálhírrrel azt is közölte: „Sajnos Vince nem érte meg legújabb verses-könyve megjelenését, *Vérzik a tenger* – címmel. A könyv valószínűleg szeptember folyamán lesz ké-szen”.

Eltekintve attól, milyen személyes kapcsolatok fűz-tek Sulyok Vincéhez (1932–2009), hirtelen és gyors lefolyású betegsége eleve mélyrétegekbe hatolt ben-nem. Posztumusz kötete ezáltal különös várakozással töltött el, hiszen feltételezhető volt a végkifejlet kive-títése. A kötet 73 verse közül 30 a halála előtti másfél évben, 2008 januárja és 2009 májusa között keletke-zett. Kissé visszanyúlva az időben, *Szegény ország* c. előző kötete megjelenésétől (2006) további nyolc vers lenne ide sorolható, így összesen 38 képezhetné tar-talmilag az ”életzáró fejezetet”. 25 vers korábbi évekből, a két legkorábbi 1997-ből való. Az utolsót 2009. június 1-jén írta, amikor a nyugtalanító tünetek után végérvényesen bizonyossággá vált a halált okozó kór, ami utolsó heteiben elnémitotta. Az egyes versek ke-letkezési ideje arra enged következtetni, hogy nem a betegség, hanem az elmúlás, megszűnés előérzete vál-totta ki belőle a léttelenség rémképeit. Az ezen alapál-lásból következő behatárolás kézenfekvő, hiszen a kötet hangvétele, mondanivalója egységes, tehát nem éppen különböző, szerteszét hagyott írások időbeli sor-rendben történt kiadása, hanem következetes össze-állítás. Gömöri Győrtől tudjuk, hogy ő és felesége vá-lalta a kötet gondozását. Ez a megközelítés akkor is helytálló, ha hetvenhét évesen bölcs megvilágosodás és letisztulás helyett be kellett érnie valamifajta bele-törődéssel, elégedettséggel (*Hetvenhetedik évemig elérve*, 66).

A gyászjelentéséhez csatolt *Memento mori* c. verse 1991-ből származik. Ezzel kitapintható, mennyire be-ne volt minden ízében, foglalkoztatta a porrá válás li-dérce. Igaz, itt még úgy kezd: ”Boldog, akit (amikor meghal)/ hitves és gyermek elsirat.” A halála után megjelent immár utolsó kötete ennek a beérrett, végle-gesen megkerülhetetlen alapélménynek vésete. Fel-iratszerű alkotások, amiket Kálváriának beillő kősz-lopokon lehetne felsorakoztatni, hogy végigjárva dőb-benettel olvashassák a föld vándorai. Sulyok Vince ugyan – egyes szám első személyben fogalmazva – szubjektív módon tudósít, csak hogy így elsődlegesen hiteles valamennyi sora, hiszen nem hallomásból, mások elbeszélései alapján, hanem saját, egyéni ha-nyatló sorsát érzékelve nyilatkozik.

A minden szentimentalizmustól, érzélgősségtől

mentes ’léttelenség’ borzalma különösképpen azáltal megsemmisítően fenyegető, hogy folyton szembe he-lyezi vele a lét, az élet határtalan szeretetét, a hozzá való feltétlen ragaszkodást: *az élet asztaltól / évti-zedek múltán is / majd éhesen kelek fel, / mert betel-ni a léttel, / a lét csodáival / halálig se leszek képes!* (Visszatekintés, 90f.)...*addig kellene esztelen eszelő-sen / szerelné az egyetlen életet* (Addig, amíg...87).

Csüggedt, földreteperő lemondással (Nem vagyok már, 19) tudja, hasztalan minden ellenszegülés, ka-paszkodik hát az időbe; *nincsen többé mire várnom: / dicsérnem kell azt, ami még hátra van.* (Kapasz-kodom az időbe, 33) Nem megalkuvás ez, hanem a konfrontáció elviselhetőségének sikeres megkísérlé-se. Sulyok Vince nem csupán villanásnyira tárja fel, hanem pattanó magasfeszültséggel éli meg az embe-ri sors végzetes bukását. Ezért is jut el a tusakodásig Istennel, igaz harmadik személyként illeti, fordul vele szembe:

Isten kirabol, megfoszt mindentől, amit szerettem a létben. Nem várja, hogy önként lemondjak róla. Nem várja beleegyezésemet se. Megértést sem vár tőlem el. Nem ad haladékat se. Útszélt rablóként valahol leterít. (Isten kirabol, megfoszt, 17)

Nem jóságos Atya, aki gondját viseli mindeneknek, hanem kíméletlen zsarnok, aki létre tör, apránként mindent eloroz, még a reményeket, vágynakat, álmo-kat is sárba tapossa, mígnem testét nyüvekkel zabál-tatja fel. Elriasztó istenkép, amiben hisz, amit elfogad, felfelhetőleg csupán azért, hogy legyen ki ellen irányo-znia szemrehányásait. A kizárólag evilági létben hívó elkerülhetetlen csődjé: sehol sem lát kiutat, folytatást. Pilinszkyvel ellentétben elveti húsvét csodáját: *a me-diterrán kék azúrban, / hol nem lesz tertia die, / hogy földámadhatnék az Úrban.* (Temető a tengernél, 102)

Isten végül is a csendet hagyja meg neki, az lesz Odaátja. *A csend, amelyik a Halál maga. A csend, amelyik az Isten maga. A csend: a süket léttelenség.* (A csend: a süket léttelenség, 2005, 18)

Sulyok Vince rejtélye, titka, mégis hogyan tud maga köré teremteni fényt, ragyogást, ami az elviselhetet-lenségig fokozódó feszültség egyedi szépségében meg-ismételhetetlen létélménnyé fokozódik:

Az kellene most, hogy örökké itt álljunk, hogy álljunk itt a fénylő parton mozdulatlanul az októberi eget nézve,

a tükörsíma, gyémántló vizeket nézve.

Várva, hogy az alkonyatban, az alkony vörös sugárözönében vérezni kezdjen a tenger. (Vérezni kezd a tenger, 2005, 13)

Kötetkezdő versében szintén feltételes módon két-szer is leírja az örök szót: belekiváncozva a tenger messzeséget jelentő, végtelent sejtető ölelésébe,

beletűnni, örökre beleveszni a kéken homályló kódokbe, a vizek mögötti párákba, igen: a tenger szépségesen üzenő kék hullámaiba, ebbe a nyugtató örök zúgásba. (Egyszer itt éltem én is, 2003, 8)

Ugyanilyen hatásfokon tárja fel kötődését, elide-genedését. Mikesénél keserűbb az ő hontalansága. Mi-kes Mária Terézia elutasítására hivatkozva romantikus magaslatokba növelhette honvágyát, hiszen Rodostó-ból nem volt visszatérés. Sulyok Vince 1957. februári menekülése után 1969-től többé-kevésbé rendszere-sen járt Magyarországra. Utazásai korántsem foghatók fel a visszatérés bármiféle változatának, sokkal inkább a kettősség mellett rá kellett döbbsennie, hogy csupán az emlékekben, az átmenekített nyelvben, és minde-nekelőtt 1956 megismételhetetlen élményében ma-radt meg, szublimálódott mindaz, amit a hozzá hason-ló sorsú ember hazájának mondhat. Mikesnek lehet-tek ábrándjai, illúziói, Sulyok ezektől mentesült:

útlevelem és állampolgárságom norvég, noha anyanyelvem magyar, azaz hol magyar, hol meg norvég, lakhelyem pedig hol spanyol, hol norvég, szülőföldemre turistaként járok, mert hazámnak nincs szüksége rám. (Tűnődés falhoz szorulva, 14) Ithakával példálózva mondja ki a tételt: *a vízzúgáson át s gyerekkoromról regél, üzenget és kér, noha tudhatná, hogy innen Ithakába az itt partot ért már vissza nem tér.* (Lemondás Ithakáról, 23) Anyanyelve maradék szavai *...velem korosodnak és kopnak. És most már örökjogon enyéme.* *Hazámból csak ők jöttek el velem.* *S halálunkban is egyek maradunk.* (Anyanyelvem maradék szavai,84 f.)

A VIHAROK SODRÁBAN

Skultéty Csaba: Kárpátalja magyarsága. Kairosz, Budapest, 2009, 193 oldal

Skultéty Csaba azért ment korábban nyugdíjba a Szabad Európa Rádiótól, ahol Ambrus Márton néven évtizedekig hírszerkesztőként dolgozott, hogy több ideje maradjon saját, szívéhez közel álló feladatainak az elvégzésére. Ma is korát meghazudtoló lendülettel és lelkesedéssel tevékenykedik a magyarság s ezen belül szűkebb hazája, Kárpátalja múltjának, jelenének megismertetése érdekében. Utazik, előadásokat tart, kiállításokat szervez s egymásután jelennek meg érdekesebbnél érdekesebb cikkei.

Most napvilágot látott könyve nem egységes, összefüggő tanulmány, hanem különböző kisebb írások mozaikja: rövid beszámolók, visszapillantások, elmélkedések, interjúk váltogatják benne egymást, – a záradékul közölt assisi zarándokút, a SZER és a párizsi emigrációban töltött idő rövid vázolásától eltekintve – mind a legmostohábban kezelt magyar kisebbség, a talán legtöbbet szenvedett kétszázezer kárpátaljai magyar sorsával foglalkoznak.

Nekem, mint a SMIKK volt elnökének jóleső érzés (többször is említi), hogy a komoly kutatómunka elindítója az az 1980-as, lugánói konferencia volt, amely

Magyar Mérleg III. címmel az elszakított területek kulturális életének a felmérését tűzte ki célul. Itt hangzott el a szerző nevezetes referátuma, amihez akkor még nagyon nehéz volt megszereznie a forrásanyagot.

Azóta változtak az idők, de a probléma még mindig nem oldódott meg teljesen. Fontos részleteket tudunk meg a csehszlovák uralomról, a rövid magyar intermezóról és végül a jelenlegi, Ukrajnához tartozásról. Beszél a máig érvényben lévő Benes-dekrétumokról s arról, hogy Benes annak reményében ajándékozta Kárpátalját a Szovjetuniónak, hogy Sztálin viszonzásul beleegyezik a felvidéki magyarok kitelepítésébe.

Felmérést kapunk a második világháborút követő atrocitásokról, amikor is a magyar és német lakosság férfitagjait 17 és 60 év között haláltáborokba (pl. Szolyva) és Szibériába hurcolták, ahonnan csak nagyon kevesen tértek vissza. Egész nemzedék nőtt fel apa nélkül!

Nagy fejezet foglalkozik a vallások, különösen a keresztények üldözésével (a görög katolikus papok sorsa szörnyű történet!), s a nem sok sikerrel végződött ateista átneveléssel.

Szóba kerül a magyar műemlékek sorsa (a munkácsi, ungvári vár tessenk-lássék restaurálása), a Kárpáti Igaz Szó nevű kommunista újság tevékenysége, s az a kevés irodalom, amely a szellemi kényszerhelyzetben

mégis ki tudott bontakozni (például **Balla László** és **Kovács Vilmos** költészete).

A ruszin-magyar viszony alakulása elgondolkoztató téma. A háború utáni szenvedések és az orosz-ukrán elnyomás közelebb hozta egymáshoz ezt a két őslakos népet. A ruszinok nagy része ért vagy beszél magyarul, már csak azért is, mert átjár vásárolni Magyarországra, a magyar rádiót hallgatja, a magyar TV-t nézi, melyek színvonalra és igazmondása messze felülmúlja a helyi médiumokét. A ruszin autonómia megálmodója és lelkes harcosa egy **Bródy András** nevű ügyvéd volt, akit aztán koncepciós perben halálra ítélték és kivégeztek. Fia, átköltözve, szívvél-lelékkel magyar lett.

Az 1950-es években az emigráns sajtóban elterjedt a hír, hogy 1946-ban, a beszolgáltatások miatt létrejött lázadás következtében, az oroszok lebombázták és teljesen megsemmisítették Nagydobrony falut. (Olyan komoly emberek is foglalkoztak a témával, mint **Árkyai László** vagy **Sulyok Dezső**.) Skultéty Csaba, amikor már szabadon lehetett utazni, utána járt a dolognak, és kiderítette, hogy erről a véres eseményről senki sem tud semmit, a hír alaptalan. Azt is nyomozni kezdte, honnan indult el, mi volt az eredete, de ezt már nem sikerült megtudnia. Lehetséges, hogy örökre homályban marad.

SAÁRY ÉVA

Dr. Krutsay Miklós: Római templomok, pápák, szerzetesek

(Timp Kiadó 2009)

„Minden út Rómába vezet...” – vagyis általában legalább egyszer eljut az ember manapság az Örök Városba. Ez kíváncsú is, leginkább annak, aki szívet évezredek között fel s le bolyongani. Mert bizony Rómában két utcasarok között néha több ezer év is elmúlik. Mintha liften járnánk az időben, és az időnek egészen más terei keletkeznek Rómában. Itt megérti az ember, hogy az Egyház nem pillanatokban, nem múlt dicsőségekben és dicstelenségekben, hanem valóban évezredek mentén lassan folyó öröklétben gondolkodik.

Lehet egyáltalán egy csokorba foglalni azt a megszámlálhatatlan mennyiségű templomot, épületet, műemléket, mely a hét domb között, s körül található? Bizonyára lehet, ha türelmes az ember. Dr. Krutsay Miklós ilyen, türelmes és alapos ember, ám ő is csak a *belvárosi templomok* esetében gyűjthetett a teljesség igényével. Vannak ilyen könyvek? Ilyen munka magyarul még nem jelent meg. Több mint 300 templom története, pontos leírása úgy, hogy e szerint a

templom körbejárható, s biztosak lehetünk benne; egyetlen érdekességet, fontos részletet nem hagynak ki. Mindehhez járul természetesen minden templom alaprajza, s egy jellegzetes kis fotó is. A részletek odáig terjednek, hogy kisebb, eldugott templomok esetében még azt is megtudhatjuk, hogy kinél kell keresni a kulcsot. Nincs bosszantóbb, mint a néha bizony forró városban hosszan caplatva célhoz érni, ám az adott épület nincs nyitva. A szerző erre az „élményre” is gondolt. A visszakeresés történhet utcák, terek szerint, a részletes ismertetés a templomok neve után betűrendben található. Milyen élvezet ezeket a neveket gyakorolgatni annak, aki kezdő „olasztanuló”! Hiszen a szentek nevei mellett, sokszor ott áll az is, hogy hol található a templom. (Pl.: **San Bonaventura al Palatino**, **San Biagio de Mercato**.) Csak természetes, hogy az adott szentek élete, jellemző cselekedetei, általában mártírhálaluk körülményei is ismertetésre kerülnek.

A kötetet Róma története vezeti be, ezt követi a templomok általános jellemzőinek leírása. A betűrendes, részletes ismertetés után újabb

jegyzékben kereshetők vissza a különleges jellegzetességek, építészeti stílus szerint, majd a város **„beszélő szobrai”** következnek – és természetesen a kutak leírása. Egy kisebb fejezet segíti a katakombákban való eligazodást is. (A szaklexikont és közlekedési útmutatót már említeni sem kell...)

Egy rövidebb „szent-tan” után a pápákról tudunk meg sok információt. Egy *újabb teljes igényű* rész a városban valaha is élő *szerzetesrendek* jellemzőinek leírása évtizedes kutatással összeállítva *címerük és ruházatuk* lényeges apróságait is. Már meg sem lehet lepődni, hogy ezt a szerző saját rajzai teszik még szemléletesebbé. Egy egész „barát-dívatlap” zárja a 270 oldalas könyvet, melynek a Kner nyomda adott szép külsőt. Sajnos a felhasznált, nemes papír miatt egy picit súlyos ahhoz, hogy hosszú római gyaloglások alkalmával a hátizsákba kerüljön, de indulás előtt kiválóan jegyzetelhetünk belőle.

Fontana di Trevi. Pénzt bele, hogy visszatérhessünk megint! **Ezzel a könyvvel, mely valóban „alapmű”!** DR. SZUTRÉLY PÉTER

A Monarchia levéltári öröksége

Az első világháború pusztító tűzének fényei immár halványulni kezdtek, a forradalmak megpróbáló élményét egyre inkább feledte a magyar társadalmi emlékezet. A nagy világéggés napi következményei azonban, az élelmiszerhiány, a pénzromlás, az elszakított országrészekből zúduló menekültek, a Trianoni békediktátumból fakadó mindennapi terhek (jóvátétel, a nemzeti megaláztatás) hosszas és keserű élményként keretezte sokáig a különböző néposztályok mindennapjait.

A kilencven éve történtek látszólag rejtettebb, mégis máig hatóan lényegi részét képezték azok a megaláztatások is, melyek a „béke” következményeként a magyar szuverenitás és önbecsülés nyilvánvaló sérelmeit jelentették. Ezeknek egyik, talán kevésbé nyilvánvaló, valójában azonban szinte máig ható részletét dolgozza fel egy, a közelmúltban megjelent fontos kötet, melyet szívesen ajánlunk most az olvasó figyelmébe.

A majd ötszáz oldalas – részletes bevezető tanulmányt, és gazdag okmányközlést tartalmazó – kötetet tudós levéltáros és történész barátunk **Ress Imre** adta közre Budapesten, és *A Monarchia levéltári öröksége. A Badeni Egyezmény létrejötte (1918–1926)* címet viseli. Látszólag ezoterikus munka egy tudomány belügyét jelentő kérdésről adott tájékoztató mű ez, valójában sokkal több annál, felismerésében is máig ható üzeneteket hordozó, izgalmas olvasmány. Ress Imre éveket töltött a **Haus-Hof und Statsarchiv** „megszentelt” falai között, mint magyar levéltári delegátus, és itteni hasznosan töltött éveinek terméke többek között a Monarchia felbomlását követő osztrák-magyar levéltári kapcsolatok feltárását célzó munkája. Több, a kérdést érintő részlettanulmány után adta most közre fontos iratanyagát, mely a Monarchia felbomlását követő megosztások, likvidációk szélesebb összefüggéseire is élenk fényt vet.

Az egységes birodalom romjain kialakuló új államok a Monarchia területi-gazdasági, anyagi és szellemi tulajdonaiból egyaránt részesültek, és ismeretesen a részesedés másként és másként illette a győztes és a vesztes oldalon állókat. Maga a dualista mo-

narchiát alkotó két alakulat, az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság is eltérő helyzetben, de közös ügyes dolgaikról (pénzügy, hadügy, külügy) kényszerűen számot adva kellett, hogy lezárják több évszázados együttélésük történetét. Mindez az eljárás a világháborút lezáró béketárgyalások közepette szinte a naponként változó nemzetközi helyzet kihívásainak engedelmességgel zajlott. Semmiképpen sem egyszerű feladat elé állítva azon tárgyalóküldöttségeket, melyek sokszor késhegyig menő harcokban, még inkább azonban elokvens eljárásokban, tiszta jogi érveléssel, és nem kevés erkölcsi meggyőződéssel védtek meg a szellemi és anyagi természetű közös hagyaték nemzetüknek járó részét.

Bár a kötet kiterjedt bibliográfiai utalásaival, jegyzetapparátusával és mellékleteivel általában véve is hasznos és pótolhatatlan információkat szolgáltat az államutódlás kapcsán felmerült legapróbb részleteket illetően is, alapjában véve azért az osztrák-magyar együttélés során létrejött közös levéltári anyag megosztásának részletkérdéseivel ismerteti meg az olvasót. Köztudott, hogy a St. Germain-i és Trianoni békeszerződés bár elismeri az Ausztria és Magyarország történetében évszázadok során létrejött levéltári, könyvtári és művészeti javak közös szellemi örökség természetét, a részleteket illetően nem ad előírásokat azok megosztására. Mi több, az osztrákok a kérdésben magyar részről perdöntőnek tartott 177. paragrafus rájuk vonatkozó hatályosságát is kétségbe vonták, mondván, hogy saját békeszerződésüket követően született. A két békeszerződésben kimondott „szellemi örökség” közösségének kimondása pedig legkevésbé sem gátolta a Monarchia romjain létrejövő új államalakulatokat (főleg Csehszlovákiát, a Szerb-Horvát-Szlóven Királyságot és Olaszországot), hogy a területüket érintő levéltári anyagot Ausztriát kényszerítve megszerezze.

Ress Imre aprólékosan tárja elénk a közös levéltári örökség megszerzéséért folytatott harcban a korabeli tudós bécsi magyar levéltáros kör, **Thallóczy Lajos**, **Károlyi Árpád**, **Eckhart Ferenc**, **Szekfü Gyula** és mások elévülhetetlen érdemeit és szívós küzdelmét.

Az osztrák történeti iskola falai között nevelkedő magyar történész-levéltárosok kezdettől fogva a levéltári anyag keletkezésének organikus elvét vallották (**proveniencia**) és végletekig tiltakoztak minden, a területi elvre hivatkozó anyagmegosztás (**pertinencia**) ellen. Amennyiben a területi elv érvényesülne, – vallották – a történetileg szervesen keletkezett és évszázadok során egységes elvek szerint kezelt anyag elemeire esne szét, ami azt jelentené, hogy az újonnan létrejött országok levéltárai „széthordanák” és történeti célú felhasználásra teljesen alkalmatlanná tennék e forrásokat.

Az 1918-tól 1926-ig, majd egy évtizedig tartó osztrák-magyar tárgyalási folyamat szép példája annak, hogy **miként győzedelmeskedett a két tárgyaló fél felfogásában a szerves történeti szemlélet elve**. Ennek egyenes következménye, hogy az egyezmény megkötése óta közös történeti forrásaink keletkezésük körülményeit tükrözve kutathatók Bécsben (**Haus-Hof und Staatsarchiv**, **Hofkammerarchiv**, **Kriegsarchiv**), nem csupán az osztrák és magyar történetek, hanem a Duna-medence utóbb keletkezett államai kutatói által is.

A történelem sajátos fricskája, hogy a maga korában sokat vitatott eljárás (ti. a proveniencia elve) azóta máig ható értelmet is nyert. Közép-Európa elmúlt évtizedekben történt nagy változásai, Csehszlovákia, Jugoszlávia felbomlása, sőt a Szovjetunió széthullása egyszeriben újjáratertették a Monarchia első világháborút követő sorsának kérdéseit. Mi legyen a közös szellemi és levéltári örökséggel, milyen megosztás érvényesüljön a föderációkból kiszakadt új államokban?

Örvendetes, hogy a levéltári anyagok jogutódlása tekintetében a legfontosabb nemzetközi levéltári fórumokon a **magyar és az osztrák levéltári tudományosság** – osztrák részről különösen **Lorenz Mikoletzky**, **Leopold Auer** és **Rainer Egger** – immár több évtizede azonos nézeteket képvisel. Úgy tűnik, hogy a kitartó múltbeli törekvések mégis járhatnak máig ható eredményekkel.

NAGY JÓZSEF ZSIGMOND

Évfordulók

Június 4.

1920-ban (90 éve) aláírták a trianoni béke szerződést.

június 9.

1640-ben (370 éve) született Bécsben I. Lipót magyar király. Uralkodása alatt ért véget a török uralom.

június 18.

1890-ben (120 éve) született Ferenczy Béni, szobrász, grafikus.

június 23.

1500-ban (510 éve) kezdődött a szentivánéji szertartásos tűzgyújtás.

június 27.

1950-ben (60 éve) született Kovács István, az első magyar birkózó világbajnok.

július 7.

1540-ben (470 éve) született Budán János Zsigmond, aki II. János néven Magyarország választott királya.

július 12.

1490-ben (520 éve) Székesfehérvárott királlyá koronázták II. Ulászlót, akit hosszú vita után választott királlyá az országgyűlés.

július 15.

1900-ban (110 éve) Született Budapesten Passuth László író, műfordító, több folyóirat munkatársa.

július 17.

1440-ben (570 éve) Székesfehérvárott, Magyarország királyává avatták I. Ulászlót.

július 25.

1890-ben (120 éve) Született Szilvay Kornél magyar tüzoltó tiszt, a por- és haboltó feltalálója.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

**Web: www.becsinaplo.eoldal.hu
www.fkkk.tvn.hu**

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince † (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTÓ: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2100,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: B. Szabó Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Névvél vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.

A–1140 Wien, Sturzgasse 1a